

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

УДК 712.257:371.616(0-21)

ПОГОДЖЕНО

**Директор ННІ лісового і садово-
паркового господарства**

_____ Васишин Р.Д.

« _____ » _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

**Завідувач кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну**

_____ Колесніченко О.В.

« _____ » _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Особливості формування дитячого ігрового простору в системі
міських насаджень**

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство
Освітня програма – Садово-паркове господарство
Орієнтація освітньої програми – освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

к.б.н., доцент _____ Сидоренко І.О.

Керівник магістерської роботи

к.б.н., доцент _____ Сидоренко І.О.

Виконала

_____ Харпатіна М.Е.

Київ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну

д.б.н., проф. _____ Колесніченко О.В.

«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студента

Харпатиній Марії Едуардівни

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

Освітня програма – Садово-паркове господарство

Орієнтація освітньої програми – освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: “Особливості формування дитячого ігрового простору в системі міських насаджень”

Затверджена наказом ректора від «13.11.2023 р.» № 2110 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру 03 листопада 2024 р.

Вихідні дані до магістерської роботи:

- джерела інформації (літературні, інтернет, наукові праці);
- плани об'єктів, картографічні матеріали, ситуаційні плани;
- матеріали обстежень території.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- проаналізувати вітчизняний та закордонний досвід створення дитячих ігрових просторів;
- провести дослідження існуючих ігрових просторів в межах міста Київ;
- внести актуальні пропозиції щодо застосування новітніх прийомів та технологій при облаштуванні дитячих майданчиків;
- надати проектні пропозиції щодо створення дитячого майданчику.

Перелік графічних матеріалів:

фото- та ілюстративні матеріали.

Дата видачі завдання «10» грудня 2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи, доцент _____ Сидоренко І.О.

Завдання прийняла до виконання _____ Харпатіна М.Е.

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота складається із пояснювальної записки та графічної частини. Пояснювальна записка викладена на 109 сторінках комп'ютерного тексту, складається із вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань), 2 додатків, 56 рисунків, 6 таблиць.

У першому розділі «Особливості дизайну дитячих ігрових просторів у системі міських насаджень» проводиться системний історичний огляд прикладів створення дитячих ігрових просторів у світі. оцінюються особливості формування дитячих майданчиків у міській системі. Та розглядаються нормативні документи щодо їх створення та облаштування.

У другому розділі «Об'єкт та методи дослідження» аналізуються існуючі ігрові простори в межах м.Києва і розглядаються методи дослідження діючих ігрових майданчиків. Частина існуючих дитячих ігрових зон не відповідають вимогам сучасності, мають неналежний стан або частково не відповідають нормам безпеки.

У третьому розділі «Аналіз та пропозиції щодо дизайну ігрових просторів» проведено аналіз формування художньо – естетного розвитку як частини створення ігрових просторів з урахуванням системи міських насаджень. А також внесені пропозиції щодо застосування новітніх психологічних прийомів, матеріалів та обладнання. Проведено власне дослідження територій.

У четвертому розділі «Проектні пропозиції щодо редизайну дитячого ігрового майданчика» запропоновані розроблені автором об'єкти благоустрою на основі описаної концепт-ідеї, Проектна пропозиція щодо організації ігрового простору для дітей та пропозиція щодо оновлення ігрових елементів майданчиків, що існують у місті.

Ключові слова: дитячий ігровий простір, колір, проектні пропозиції, зонування території, композиція насаджень, територія, об'єкт.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1.....	9
ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ В СИСТЕМІ МІСЬКИХ НАСАДЖЕНЬ.....	9
1.1. Світові тенденції та впливи на формування дитячих просторів.....	9
1.2. Особливості формування дитячих ігрових просторів у міській систем.....	20
1.3. Нормативні документи щодо формування дитячих ігрових просторів.....	26
РОЗДІЛ 2.....	34
ОБ’ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
2.1. Аналіз існуючих ігрових просторів в межах м.Києва.....	34
2.2. Методи дослідження діючих дитячих ігрових просторів.....	39
РОЗДІЛ 3.....	48
АНАЛІЗ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ.....	48
3.1. Формування художньо - естетичного розвитку як частина створення ігрових просторів.....	48
3.2. Система міських насаджень як частина ігрового середовища.....	50
3.3. Пропозиції щодо застосування новітніх психологічних прийомів, матеріалів та обладнання.....	57
РОЗДІЛ 4.....	73
ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РЕДИЗАЙНУ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКУ	73
4.1. Загальна характеристика об’єкту дослідження.....	73
4.2. Проектні пропозиції щодо організації території дитячого майданчика... ..	74
4.3. Пропозиція щодо оновлення ігрових елементів майданчику.....	76
4.4. Композиція насаджень	84

ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТОК А. Ілюстрації.....	94
ДОДАТОК Б. Таблиці	106

ВСТУП

Аналіз підрахунків статистів свідчить про щорічне збільшення міського населення в світі . За даними прогнозів ООН до 2050 року 7 з 10 людей будуть мешкати в містах. Організація безпечного та комфортного міського середовища для дітей та підлітків є дуже актуальним завданням, саме тому особливу увагу слід приділити формуванню дитячих ігрових просторів, а також створенню нових і відновленню існуючих дитячих ігрових зон та майданчиків.

Сфера досліджень присвячених формуванню ігрового простору та організації дитячих майданчиків вельми різноманітна. Процеси урбанізації безпосередньо вплинули на їх формування та розвиток, як в області проєктування і дизайну, так і в процесі реалізації і експлуатації. Для більш детальної характеристики розглянутих питань були вивчені роботи вітчизняних і зарубіжних авторів. Під час аналізу наукових публікацій встановлено, що більшість досліджень торкаються питань історії, теорії та методології дизайну окрім того, є дослідження, які супроводжуються практичними прикладами і рекомендаціями по розробці дитячих ігрових просторів. На думку Ю. А. Петрової та О. А. Сисоевої ігровий простір повинен включати в себе природні елементи, що дозволяють створити умови для творчої діяльності, сприяти набуттю сенсорного досвіду та розвитку уяви [21]. За дослідженнями Ш. Цяо специфіка нестандартних ігрових просторів досягається оригінальністю, образністю і асоціативністю їх предмета і середовища [25]. Світовий досвід проєктування ігрового простору демонструє, що дитячі ігрові майданчики створені для потреб дітей. Вони являють собою ефективне розвивально -ігрове середовище з різноманітним предметно-просторовим наповненням, унікальним ландшафтом і великою кількістю елементів, що створюють для дітей творчі, винахідливі, різноманітні і емоційні ігри [22]. Як свідчить теоретичний аналіз наукових досліджень з питань формування та облаштування ігрового простору, організації дитячих ігрових зон і майданчиків показує, що проблема

розглядається досить широко, проте питання комплексного підходу щодо створення даних інфраструктурних об'єктів в проблемному середовищі сучасних міст є недостатньо розробленими та ставить ряд нових питань, що потребують узагальнення, осмислення та втілення в життя. До цих питань, перш за все, можна віднести реконструкцію та переоснащення дитячих майданчиків в існуючій забудові, також організацію дитячих ігрових зон в умовах ущільненої забудови.

Актуальність дослідження. У сучасному світі міське середовище виступає місцем соціалізації дітей, а його якість безпосередньо впливає на розвиток та формування особистості дитини, її здоров'я, психологічне та фізичне самопочуття. Саме тому створення громадських ігрових просторів у парках, зонах відпочинку, житлових комплексах є необхідним компонентом міського планування.

Об'єктом дослідження є дитячі ігрові простори в Дніпровському районі міста Київ.

Предметом дослідження є ландшафтно-планувальна організація дитячих ігрових просторів в системі міського озеленення.

Мета дослідження. Дослідити особливості організації дитячих ігрових просторів в міській забудові.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- проаналізувати вітчизняний та закордонний досвід створення дитячих ігрових просторів;
- провести дослідження існуючих ігрових просторів в межах міста Київ;
- внести актуальні пропозиції щодо застосування новітніх прийомів та технологій при облаштуванні дитячих майданчиків;
- надати проектні пропозиції щодо створення дитячого майданчику.

Методи дослідження. Проведені методи досліджень ґрунтуються на загальнонаукових (аналітичні, узагальнення, описові, систематизація), емпіричних (опитування, спостереження, вимірювання) та спеціальних

(візуальні із застосуванням ландшафтної графіки та програмних графічних редакторів Realtime Landscaping Architect 2023, Adobe Photoshop 22.2.0, SketchUp та моніторингові)

Практичне значення результатів. Практичне значення магістерської кваліфікаційної роботи полягає у розробці проектних пропозицій щодо облаштування дитячого ігрового простору по вулиці Миропільська Дніпровського району міста Київ.

Апробація результатів роботи. Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовано на 76-й всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» (2023).

Публікації. За результатами роботи 77-ї Всеукраїнської студентської науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» опубліковані тези доповідей «Особливості формування дитячого ігрового простору в системі міських насаджень».

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ В СИСЕМІ МІСЬКИХ НАСАДЖЕНЬ

1.1. Світові тенденції і впливи на формування дитячих ігрових прострів

Саме явище виникнення, становлення і розвиток дитячих ігрових майданчиків у міському середовищі носить об'єктивний історичний характер і спостерігається, по суті, у всіх державах світу. Поява перших прототипів дитячих майданчиків певним чином пов'язана зі становленням капіталістичних відносин у ХІХ столітті, що, з одного боку, принципово змінили загальну структурно - планувальну організацію міст, зумовили зростання щільності забудови, зменшення кількості відкритих рекреаційних просторів, а з другого, вплинули на появу багатьох нових і розвиток існуючих наукових дисциплін, серед яких педагогіка, психологія, освіта, культура тощо, що послужили базою для вдосконалення виховання дітей і підлітків як певної соціальної групи міських мешканців.

Розвиток дитячого ігрового середовища, бере свій початок у Німеччині (ХІХ ст.). З'являються розробки дизайну дитячих іграшок, увага приділяється дитячій творчості. Виникають дитячі садочки і саме при них створюються перші дитячі майданчики для ігор з тренажерами. Вони були створені як навчально - ігрові простори в інтер'єрі і використовувались для навчання дітей через гру [11].

Перший дитячий майданчик був побудований у парку Манчестера у Англії в 1859 р. У 1884 р. в США (Нью-Йорк) формуються перші механічні гірки зі шпалами і спеціальними візками на роликах, а у 1887 р. відкривається перший дитячий майданчик, який побудований у Сан-Франциско в Golden Gate Park. Через деякий час подібне дитяче середовище було влаштоване і в Японії (1897 р.) [11]. Упродовж ХІХ ст. організація дитячих майданчиків поширюється в

Європі, США та Росії. Починаючи з 1880-х рр. у США розпочалася масова організація.

простих ігрових площ для дітей у вигляді огорожених територій із піском, де діти могли гратись під наглядом дорослих [3].

Уже у ХХ ст. дитяче ігрове середовище почало набувати вигляду повноцінних парків - атракціонів. Крім безпосередньої ігрової функції, дитячі майданчики почали виконувати роль залучення сімей з дітьми у громадські установи з комерційною метою. Тому на даному етапі розвитку вони почали виконувати функцію соціалізації. Через брак вільного часу у дорослих виникла проблема щодо організації ігрового середовища саме в закладах громадського призначення. Дитячі ігрові майданчики будувались, як правило, на вулиці, біля кафе, супермаркетів, а ігрові кімнати почали організовуватися у готелях, у закладах відпочинку та оздоровлення, оскільки через велику зайнятість на роботі люди почали надавати перевагу сімейному відпочинку з дітьми. З часом дитячі кімнати з'явилися і в інших закладах та стали обов'язковим атрибутом великих торговельних і розважальних центрів. У цей період почали створюватися експериментальні проекти, здійснювався пошук нових невикористаних, нетрадиційних планувальних рішень та можливостей [11].

Колишній президент США Теодор Рузвельт одного разу сказав, що гра є базовою потребою людини, а до створення ігрових майданчиків треба підходити з усією серйозністю та забезпечити ними всіх дітей – без винятку, як школами.

Схоже, багато архітекторів поділяють цю точку зору – по всьому світу створюється безліч найцікавіших ігрових просторів. Сьогодні ігрові майданчики можуть плавати в океані, або набувати форми величезного різнокольорового крокодила. Ось кілька цікавих майданчиків з усього світу, які у будь-кого викликають бажання повернутись у дитинство.

Мотузкова вежа Swarovski Kristallwelten. Ігрова вежа та дитячий майданчик Swarovski Kristallwelten («Кришталеві світи Сваровські») у Тіролі, Австрія, була створена архітектурним бюро Snohetta architecture. Чотири різних

рівні складають ігрову вежу, де діти по сітці можуть піднятися на найвищу точку на висоті 45 футів (додат. А. рис. 1.1).

Місто розваг на воді. Німецька компанія Wibit Sports GmbH, яка займається виробництвом водного обладнання, виграла місто атракціонів на воді. Тут можна покататися на гірках і гойдалках, полазити на батутах, а також випробувати цілий комплекс різних ігрових перешкод. Майданчик знаходиться поруч із Золотим Рогом у Болі, Хорватія. Це один із 60 майданчиків мережі на узбережжі Хорватії (додат. А. рис. 1.2).

Гіганти Нью-Йорка. А ось бруклінський художник Том Оттернесс вирішив, що доцільно буде поєднати ігровий простір з арт-об'єктом і придумав 27 химерних фігур з бронзи 24,5-футів у висоту і 30-футів у довжину. Найвідоміший дивний гігант мешкає на Манхеттені. Його дев'ятиметрові ноги використовуються як гірки. Для дітей цей незвичайний майданчик безпечний – у нього немає жодного гострого кута (додат. А. рис. 1.3).

Mirror House – «будинок сміху» у Копенгагені. Абсолютне захоплення у дітей викликає «будинок сміху» зі стінами із кривих дзеркал. Чудова ідея та втілення належить компанії MLRP. Розташований Mirror House в Копенгагені, Данія (додат. А. рис. 1.4).

Парк з машин у Перу. Розташований у Лімі, Перу, барвистий парк з перешкод, відомий як Парк примарного поїзда, був створений групою архітекторів Basurama. При створенні парку як будівельні матеріали були використані покинуті залізничні колії. Насправді майже весь майданчик побудований з перероблених матеріалів, у тому числі автомобільних запчастин і шин (додат. А. рис. 1.5).

Жолуді в Канберрі

Національний дендрарій, у Канберрі, Австралія, – це «будинок» для сотень рідкісних дерев. Ігровий майданчик з гігантськими жолудями-гірками, створений компанією TCL (Тейлор Cullity Lethlean), знаходиться на вершині пагорба, на якому знаходиться заповідник (додат. А. рис. 1.6).

Музей літаків. Музей, площею 600 000 квадратних футів, включає тренажерний зал, виготовлений з непридатних вже літаків, дві 10-поверхові гірки, ряд багатопверхових гірок і колесо огляду на даху. Міський музей у Сент-Луїсі, штат Міссурі, був спочатку створений скульптором Бобом Кассілі. Група художників, відома як “Команда Кассілі”, продовжувала його добудовувати навіть після його смерті (додат. А рис.1.7).

Величезні сови зі Стокгольму

Данська студія Monstrum відома творчими рішеннями дитячих майданчиків. Парк Kristineberg Slottspark у Стокгольмі, Швеція. Дитячий майданчик створений із дерев’яних скульптур сов — дві з яких є совами королем та королевою, 18 футів заввишки (додат. А рис.1.8).

Іграшкові будинки Копенгагена

Цей *дитячий майданчик Brumlebyen* у Копенгагені, Данія змодельовали проєктні уми студії Monstrum у вигляді іграшкових копій таунхаусів, якими забудовані околиці. До речі тут набагато веселіше, ніж удома. Будиночки оснащені лазурними стінами, гірками та балансуючими переходами, що з’єднують структури (додат. А рис.1.9).

Бапти Копенгагена Monstrum була заснована дизайнерським дуєтом, що пояснює цю театральну спілку їхніх ігрових середовищ. Майданчик з вежами створений за зразком деяких з найпопулярніших веж у Копенгагені, Данія, і включає навіть зіркову обсерваторію (додат. А рис. 1.10).

Дитяча залізнична станція. Останній майданчик авторства студії Monstrum – «Дитяча станція» – критий дитячий майданчик у залізничному музеї Данії в Оденсі, Данія. Творці були надихнуті конструкцією центрального залізничного вокзалу в Оденсі 1960-х років. На майданчику є потяг, що рухається, і оснащена диспетчерська. Тут можна вивчати, як працює серце потягу – локомотив (додат. А рис. 1.11).

Парк гойдалки «Свінг Тайм» – інтерактивний майданчик, створений у парку біля Бостонської Конвенції та виставкового центру. Він була спроектована Höweler+Yoon Architecture. На ігровій площі знаходяться 20 освітлених

гойдалок, які світяться від білого до фіолетового, коли на них катаються (додат. А рис. 1.12).

Відмітною ознакою дитячих майданчиків нового типу є нестандартні форми сучасного ігрового обладнання, вони розкривають новий зміст і створюють нові можливості ігрових просторів. Як приклад можна навести «Скульптурний ігровий майданчик» (Шульберг, Німеччина, дизайн компанії Annabau) (додат. А рис. 1.13), «Осдорп Овер» («Osdorp Oever»), розташований на південно-західному березі Слотерпласу в Нідерландах (дизайн компанії Carve), Ігровий майданчик Шульберг у формі п'ятикутника розташований на закинутій території, яка виходить до історичного центру міста Вісбадена. Він складається усього з трьох елементів. Основним елементом є просторовий цільний об'єкт/скульптура, що складається з двох зелених сталевих труб, звивистих і плаваючих між деревами ніби ріка. Між секціями труб по всій їх довжині натягнута сітка. Весь об'єкт має 35 метрів в діаметрі. Внутрішнє кільце має довжину 107 метрів і зовнішнє – 120 метрів. Структура не перевищує висоту в 3 метри. Другий елемент – майданчик з пагорбами з ліпного матеріалу, і, нарешті, своєрідний бульвар навколо майданчика. Ця конструкція виконана за найсучаснішими технологіями. При створенні використали гнутий метал, сітку, елементи геопластики. Кольорове рішення передбачає фактично монохромність (зелений колір з вкрапленням сірого). Унікальність цього обладнання у використанні мінімальних художньо-естетичних та конструктивно-технологічних засобів для створення максимального ефекту від гри [25].

Поширеним методом проектування ігрового обладнання на сучасних дитячих площадках стає метод редукції [29]. Це фактично вибір з величезної кількості варіантів форм, отриманих в ході використання того чи іншого алгоритму, найбільш вдалого.

Метод редукції можна спостерігати у виконанні дитячого ігрового простору «Уявлення» («Imagination Playground»), що у Нью-Йорку. Майданчик, розроблений американським архітектором Девідом Роквелом, являє собою інтерактивний, здатний до трансформації, мозаїчний простір, який дозволяє

дітям маніпулювати оточуючим середовищем і створювати власні ігрові просторові умови, пересуваючи гігантські пінні блоки, представлені на ньому (додат. А рис.1.14).

У проєктуванні ігрового обладнання все актуальнішим стає метод рециклінгу (переробки вторинних ресурсів), застосування якого бере свій початок ще з часів древніх цивілізацій, коли повторне використання матеріалів було економічно вигідніше ніж освоєння нових ресурсів і вважалося нормою [26]. Наразі цей метод, в умовах загострення екологічних проблем, повернув свою актуальність, став необхідною складовою ресурсозберігаючого підходу у вирішенні дизайну дитячих ігрових просторів.

До проєктування дитячих ігрових майданчиків потрібно підходити відповідально, беручи до уваги особливості дитячого сприйняття і психіки, розуміння та світобачення. Для формування більш повного уявлення про навколишній світ. Важливо, щоб дитину оточувала різноманітність форм, фактур і кольорів. Серед безлічі використаних матеріалів для створення дизайну ігрового простору затребувані наступні:

- деревина (старі дерева; фанера, рейки; промислові катушки для кабелю);
- бита керамічна плитка, мозаїка;
- гума (гумова крихта, отримана в результаті переробки старих автопокришок; гумовий пил; використані автомобільні шини).

Найбільш яскраві рішення дизайну дитячих ігрових просторів, створених на основі методу рециклінгу використала архітектурна студія Helen&Hard, яка підійшла до формування дитячого майданчику креативно, професійно, з урахуванням ергономічних та гігієнічних характеристик. Ігровий простір побудований на основі використання сюжетів скандинавської міфології. Для досягнення своєї мети автори пройшли наступні стадії робіт: вибір відповідних дерев; 3D-сканування; 3D-моделювання, ЧПК фрезерні і складальні роботи, формування ігрового простору. Весь ігровий майданчик встановлений зі збірних елементів, які легко знову зняти і встановити. Використання природних

матеріалів дерева для створення ігрового простору є безпечним. Створені таким чином дитячі майданчики ідеально підходять для дітей у віці від 2 до 12 років [27].

Дизайн ігрових просторів, створених на основі використання битої плитки, мозаїки, дзеркал, вражає несподіваністю своїх рішень. У такий спосіб дизайнерам Марку Роллеру і Колет Кратчер вдалося професійно організувати невеликий простір внутрішнього двора звичайного житлового району.

Гума, як один з найбільш популярних матеріалів, який використовується в дизайні дитячих майданчиків, найбільш безпечний для вирішення ігрових просторів. Сучасні технології дозволяють виробляти за допомогою гумових покриттів поверхні ігрових майданчиків найрізноманітніших кольорів. Такі покриття поверхні майданчиків захищають дітей від травматизму, передбачають мінімальну вартість технічного обслуговування, довговічність.

Як приклад, розглянемо *Токійський парк шин Kawasaki* (додат. А рис.1.15). Великій кількості шин в рішенні дизайну ігрового простору дитячий майданчик зобов'язаний сусідству з авіабудівним заводом Kawasaki, названому на честь міста. Крім комфортного місця для проведення дозвілля дітей, цей майданчик виконує й іншу функцію – нагадує батькам про необхідність дбайливого поводження з повсякденними побутовими предметами. Основу даного ігрового комплексу складають саме автомобільні шини. З них складені величезні фігури динозаврів, роботів та різних монстрів, а також мости, гірки, гойдалки тощо. У великій кількості шини просто лежить на піску, і по них можна вільно бігати і стрибати. Проте, майданчик розрахований не тільки на дітей. Деякі його куточки проєктувалися і для дорослих. Шини вкладалися в певні композиції з урахуванням кроку дорослої людини.

Яскравим подібним прикладом вирішення дизайну ігрового простору є *дитячий майданчик «Annemarie van Splunter»* для дітей-біженців в Таїланді (додат. А рис.1.16).

Тут старі утилізовані шини перетворені на ігрове обладнання, забезпечуючи при падінні м'яку посадку для дітей. Дизайн дитячого ігрового

майданчику з використанням перероблених матеріалів, що залишилися від місцевої нафтової промисловості в Ставангері, в Норвегії, є ще одним яскравим прикладом професійно продуманої рециклінгової концепції. Норвезька група Helen&Hard використали в своєму рішенні відходи, отримані від нафтової промисловості. Тут є місця для гри, катання на ковзанах і гри в баскетбол. Продумана також зона відпочинку та виставковий простір для створення графіті та стріт-арту [25].

У межах дослідження, слід відзначити низку основоположних принципів, завдяки яким в умовах сучасного дизайну відбувається формування дитячого ігрового майданчика. Перш за все, це принципи, які сформулював ще у 80-х роках ХХ століття Е.М. Лазарєв, принцип системності, принцип наукової обґрунтованості, принцип колегіальності, принцип гуманістичної спрямованості. З огляду на предмет нашого дослідження можна констатувати, що всі ці принципи не втратили своєї дієвості в сучасних умовах проектування дитячих ігрових майданчиків [14].

Принцип системності передбачає врахування при формуванні ігрових об'єктів їх зв'язок з іншими об'єктами дизайн-середовища (ландшафтом, міським середовищем, місцями для відпочинку дорослих і т. ін.). Він забезпечує єдність і цілісність ігрових об'єктів в умовах даного середовища щоб задовольнити потреби різновікових дитячих груп.

Принцип наукової обґрунтованості полягає в необхідності слідувати в процесі створення ігрового простору загальнометодологічним установкам теорії дизайну, тобто враховувати положення педагогіки, соціології, психології, ергономіки, економіки, технології, екології, естетики і т. ін. Даний принцип передбачає високу якість рішення проєктних завдань з формування дизайну ігрових просторів дитячих майданчиків в їх взаємозв'язку.

Принцип колегіальності полягає у спільному створенні дизайну ігрового простору фахівцями різного профілю: конструкторами, будівельниками, технологами, економістами, ергономістами, екологами, соціологами,

психологами, педагогами, якими керує дизайнер. Він передбачає організованість і продуктивність творчості фахівців.

Принцип гуманістичної спрямованості сприяє гуманізації предметного середовища враховуючи потреби дитини. Але в сучасних умовах ці принципи працюють в комплексі з новими, що з'явилися у відповідь на нові соціально-культурні умови. В першу чергу, це принцип формування креативного навчально-виховного простору, здатного сформувати людину ХХІ століття. Він передбачає створення ігрового майданчику, здатного розвивати творчі здібності дитини. в залежності від виду її діяльності; багатогранність сприйняття ігрового простору з точки зору емоційно-образного рішення тобто створення зон з різним емоційним забарвленням (активні та нейтральні); предметно-інформаційна насиченість ігрового простору (передбачає широке використання кольору, фактур, матеріалів).

У другу чергу – це принципи еко-дизайну. Саме тому, при проектуванні сучасних ігрових майданчиків, дизайнери спираються на його базові принципи: екологічна чистота матеріалів, а також довговічність; природність форм і матеріалів; економічність; енергоефективність; зв'язок з регіональною естетикою; багатфункціональність та взаємозамінність; простота і функціональність форми [3].

Для прикладу розглянемо *«Меморіальний дитячий майданчик принцеси Діани»* (Великобританія, Лондон) (додат. А рис.1.17). Це дизайн компанії «Land use consultants», в якому втілились і принцип формування креативного навчально-виховного простору, і еко-принципи. Натхненням для створення майданчика стала історія про Пітера Пена. У центральній композиції представлено величезний корабель капітана Гака, а навколо нього розкидані невеликі другорядні піратські судна, які створюють умови для гри наймолодших його відвідувачів або для дітей з обмеженими можливостями. У цьому проєкті важливу роль відіграє художня форма дитячого майданчика, яка спонукає дітей до задіяння уяви, виховує в них повагу до сміливості, віру в здійснення мрій. З огляду на те, що майданчик меморіальний, він втілює цінності, що уособлювала

принцеса Великобританії Діана. Згідно з еко-принципом, ігрова зона органічно вписана в навколишнє середовище Гайд-парку, обладнання виконано з натуральних екологічних матеріалів (дерево, пісок, канати з натуральних волокон) [26].

Сучасні напрямки формування ігрових просторів розрізняються за ступенем новизни та оригінальності розробки. Це можуть бути завдання з новою комбінацією відомих функцій ігрового обладнання або з якісно новою функцією (функціями), або створення ігрового об'єкту на основі принципово нового конструкторсько-технологічного рішення, що обумовлює новизну як композиційної структури, так і форми ігрового простору дитячого майданчика, що не має аналогів і прототипів [16].

В якості прикладу проаналізуємо ігровий простір Numen (Йокогама, Японія), створений хорватсько-австрійськими дизайнерами (додат. А рис.1.18).

Даний ігровий простір відомий через його масштабні інтерактивні елементи. У його виготовленні було використано повсякденні матеріали, такі як стрічки і мотузки. Споруда являє собою надувний коробчастий простір з плавучих чорних стрічок, надійно прикріплених зсередини. Роздута зовнішня обшивка тканини створює ефект занурення у внутрішню порожнину. Вона заповнена складною мережею переплетеного між собою сітчастого матеріалу. Діти стають «мешканцями» кулястого павільйону, відчуваючи себе наче всередині бульбашки. В процесі гри діти відштовхуються від стелі, підлоги, стін, при цьому м'яка форма майданчику деформується при кожному русі зсередини, що робить його постійно рухливим. Нічне освітлення зсередини відкидає тіні навколо всього ігрового простору [29].

В умовах сучасного дизайну формується нова естетика. та відбувається осягнення нового підходу до рішення ігрового простору, в рамках якого архітектори і дизайнери моделюють новий тип реальності. Створене дизайн-середовище ігрового простору активно залучає дітей до творчої діяльності та визначає якість розвитку дитини. Таким чином, предметно - просторове

середовище виконує відповідну функцію – воно спонукає до гри, формує уяву підростаючого покоління.

В іграх відбувається більш глибокий, складний процес перетворення і засвоєння того, що взято з життя, з оточуючого світу дитини [4]. Сучасні ігрові простори дитячих майданчиків є частиною загальноміської структури просторів. Вони вимагають особливого архітектурно - художнього рішення. Таке рішення повинно бути осмисленим, композиційно і тематично пов'язаним зі специфікою не тільки найближчого архітектурного оточення, що входить в систему ансамблю двора, вулиці, а й з особливостями організації району та культурно-історичними традиціями міста в цілому. Це визначає загальноміську цілісність і єдність.

Так, 90 % інформації дитина отримує через зір – дитяче сприйняття, яке є основним механізмом в отриманні перших знань про предмет і навколишнє середовище. Властива дітям підвищена активність і емоційність пояснює потреби дитячої психіки в постійному пошуку зорової інформації. Збільшення потоку інформації, потреба у різносторонньому розвитку дитини ведуть до збільшення наповнення обладнання дитячих ігрових просторів, розвитку нових соціальних можливостей. Сучасні ігрові об'єкти в багатьох випадках проєктуються як прості і лаконічні. Проте ця простота має нести в собі художньо-образну складову, яка важлива для композиційної рівноваги всієї просторової системи дитячого ігрового простору. у даному випадку слід використовувати закони динаміки і комбінаторики. Важливість прийому комбінаторики полягає в тому, що величезна кількість варіацій загальної композиції зі спеціалізованого обладнання дозволяє по-іншому сприймати як сам ігровий простір. При використанні цього прийому дизайнерами робиться ставка на уяву та фантазію дітей [27].

1.2. Особливості формування нових дитячих ігрових просторів у міській системі

Давньогрецький філософ Платон був переконаний, що діти повинні навчатися в ігровому форматі. Тільки так вони зможуть стати добропорядними громадянами й привести державу до процвітання. Річ у тім, що гра вимагає надбання величезного набору навичок та правил спілкування, які залишаються з людиною протягом усього життя. Між дітьми складаються партнерські стосунки. Спонтанна гра формує особистість дитини, допомагає їй пізнавати себе та навколишній світ. За словами американського вченого-соціолога та педагога Лоуренса К. Френка, гра дозволяє дітям навчитися тому, чому їх ніхто не може навчити. Тому ніяка спеціалізована дошкільна освіта не замінить щоденного відвідування дитячого майданчика. Активність на ігровій локації впливає на всі важливі сфери дитячого розвитку. Різноманітне обладнання на майданчиках дозволяє розвивати велику та дрібну моторику, витривалість, зміцнює опорно-рухову, серцево-судинну, дихальну та інші системи організму. Одні лише гойдалки допомагають напрацювати навички хапання, стрибків та поштовхів, утримання рівноваги, почуття ритму. На турніках розвивається сила захвату, м'язова сила. Щоденні ігри на таких локаціях знижують ризик зайвої ваги й зміцнюють імунітет.

Ігрові майданчики мотивують дітей на гру, яка розвиває увагу та кмітливість, це ідеальне середовище для соціальної адаптації. Тут діти знайомляться з однолітками, вчаться співпрацювати, вирішувати конфлікти. У процесі спілкування вони розширюють словниковий запас, починають розуміти невербальні сигнали, переймають корисний досвід. Та головне - діти вчаться самоконтролю, що допомагає вибудувати нормальні стосунки у колективі [7].

Під час планування й будівництва дитячих ігрових майданчиків важливо зосереджуватися на принципах універсального дизайну. Дитячі ігрові простори, засновані на принципах універсального дизайну, є всеосяжними та пропонують широкий вибір фізичних і творчих можливостей для гри. Вони цілеспрямовано

розроблені так, щоб діти з різними здібностями та фізичними можливостями могли гратись разом і займатися одними й тими ж самими видами діяльності.

Універсальний дизайн охоплює 7 принципів (табл. 1.1) [16].

Таблиця 1.1.

Основні принципи створення універсального дизайну

1.Справедливість	Ігрове середовище створює рівні можливості використання простору для всіх відвідувачів; воно сприяє спілкуванню між представниками різних поколінь, оскільки заохочує до гри людей з різними можливостями й здібностями, різного віку Справедливе ігрове середовище сприяє соціальній рівності, дає змогу дітям і дорослим брати соціальну та фізичну участь у важливій для людини ігровій діяльності
2 Включеність	Простір забезпечує гнучкість використання та передбачає право кожного відвідувача на гру завдяки врахуванню потреб та можливостей широкого кола людей . Гнучке ігрове середовище враховує різноманітні бажання, здібності та можливості людей, заохочує їх брати повноцінну участь у грі та об'єднує спільноти.
3. Зрозумілість	Дизайн є зрозумілим та передбачає логічність, інтуїтивність використання, даючи змогу через гру досягати успіху й набувати впевненості Доступне та зрозуміле ігрове середовище дає користувачам змогу, незалежно від віку та можливостей, досліджувати й демонструвати власні здібності, долати випробування та досягати успіхів.

Продовж. табл. 1.1.

4. Самостійність	Дизайн дає користувачам змогу ефективно та максимально самостійно досліджувати, взаємодіяти. Надання інформації про те, «як взаємодіяти», «куди рухатися» та «що робити», заохочує до максимально самостійного пересування, а також взаємодії на дитячому майданчику, сприяє зміцненню впевненості в собі та підвищенню самооцінки.
5. Безпека	Ігрове середовище відповідає чинним стандартам безпеки, Забезпечення техніки безпеки на ігровому майданчику створює безпечне емоційне, соціальне та фізичне середовище й дає дітям змогу досліджувати, розвивати навички та навчатися через гру.
6. Активність	Доступне ігрове середовище може бути ефективним інструментом заохочення дітей до корисної фізичної активності з акцентом на соціальній участі та взаємодії. Правильно спроектоване ігрове середовище підтримує активні ігри, сприяючи покращенню здоров'я та благополуччя населення, й забезпечує дітям змогу насолоджуватися фізичною активністю відповідно до їхніх можливостей.
7. Зручність	Ігрове середовище має бути комфортним для людей із різними потребами, розмірами тіла, мобільністю, особливостями сприйняття тощо; необхідно передбачити доступний маршрут до ігрового майданчика. Ігрове середовище, у якому враховано різноманітність людських здібностей та можливостей, створює комфортні умови для перебування й заохочує відвідувачів проводити час з насолодою.

В Україні понад 2,7 млн осіб із інвалідністю, з них 163,9 тис. – діти. У Києві мешкають 160 755 людей із інвалідністю, з них 11 420 осіб – діти з інвалідністю (2% від загальної кількості дітей у місті). Але діти з інвалідністю не живуть у вакуумі; у них є батьки, брати, сестри, бабусі та дідусі, які беруть участь у їхньому повсякденному житті. Інвалідність позначається на тому, як діти та їхні сім'ї ходять до школи, на роботу й навіть проводять день у парку [7]. Загалом архітектурної доступності й соціальної інклюзії потребують понад 36% населення.

Доступні та інклюзивні дитячі майданчики потрібні:

- дітям без інвалідності;
- дітям із інвалідністю;
- дітям із соціальними та емоційними труднощами;
- членам родини, які супроводжують дитину: братам і сестрам, батькам, бабусям, дідусям тощо;
- спільноті – друзям, вихователям, учителям тощо;
- дорослим людям із інвалідністю.

Сучасні ігрові майданчики відіграють важливу роль у розвитку та соціалізації дітей. Це має бути безпечне, інклюзивне та захоплююче середовище, де діти різного віку можуть гратись, вчитися та взаємодіяти один з одним.

Як зробити дитячий майданчик безпечним? Розглянемо елементи та принципи, на які слід звернути увагу при проектуванні та облаштуванні сучасного ігрового простору:

- відсутність гострих кутів і виступаючих елементів;
- достатня відстань між елементами майданчика;
- належне покриття поверхні для пом'якшення падінь;
- встановлення амортизуючих елементів на гойдалках і каруселях;
- обмеження висоти конструкцій відповідно до вікових груп;
- проектування гірок з безпечним кутом нахилу та зоною гальмування.

Безпечні дитячі майданчики є запорукою їх належного функціонування протягом багатьох років.

Діти мають гратись та спілкуватися, незалежно від їхніх здібностей та обмежень. Тому інклюзивність і доступність ігрового майданчика є дуже важливими аспектами для всіх дітлахів.

Переваги такого ігрового майданчика:

- інклюзивні ігрові майданчики створюють можливості для дітей з різними потребами гратись разом, навчатися співпраці та розвивати позитивне ставлення до різноманітності;
- наявність різних ігрових елементів допомагає дітям розвивати фізичні навички, координацію та моторику;
- взаємодія з різними стимулюючими елементами сприяє когнітивному розвитку, творчому мисленню та просторовій уяві;
- гра на інклюзивному майданчику стимулює розвиток емоційного інтелекту, сприйняття та регулювання власних почуттів та емоцій.

Інклюзивний ігровий дитячий майданчик дає змогу створити безпечний і цікавий простір для всіх дітей, незалежно від наявних обмежень. Різнманітність ігрового обладнання та ігрових елементів допомагає дітям розвиватися у всіх напрямках – фізично, соціально та когнітивно.

Дитячі ігрові простори, засновані на принципах універсального дизайну, призначені для впливу на розвиток та формування здібностей всіх дітей; розвитку чуттів людини (зору, нюху, слуху, дотику); створення безпечних місць для дослідження світу та набуття досвіду взаємодії; підтримки батьків з інвалідністю, забезпечення можливостей догляду та участі в ігровому середовищі їхньої дитини [16].

Кожен елемент майданчика має свою унікальну користь для дитячого розвитку, тому важливо, щоб вони були різноманітними та відповідали потребам дітей:

- гра на гірках розвиває моторику та координацію рухів у дітей. Під час спуску по гірці вони опановують баланс і контроль над тілом;
- гойдалки сприяють розвитку балансу та м'язів, а також допомагають у виробленні чутливості до руху;
- гра на каруселі забезпечує активну взаємодію між дітьми. Вони навчаються ділитися, чекати своєї черги та працювати разом.
- лазанки, де діти можуть лазити та пересуватися, сприяють розвитку координації рухів;
- ігрові платформи, які створюють атмосферу для уявних ігор, розвивають креативність та уяву в дітей, зокрема здатність до вигадування власних сюжетів і ролей, сприяють розвитку мовлення.

При створенні дитячих ігрових просторів слід взяти до уваги ряд особливостей. Ігрові комплекси для дітей з обмеженими можливостями відрізняються від звичайних тим, що до них (або на них, як у випадках з гойдалками або каруселями) можна зручно під'їхати на інвалідному візку. Вони є зручнішими у користуванні, ніж звичайні, як для самих малюків або підлітків з особливими потребами, так і для дорослих, які їх супроводжують. Інша особливість інклюзивних ігрових комплексів полягає у підвищеному рівні безпеки, що дає можливість дітям з інвалідністю почувати себе більш захищеними, ніж на звичайних ігрових майданчиках [12].

Суттєвими особливостями комплексів для дітей з інвалідністю, які відрізняють їх від інших, можна назвати наступні:

- збільшена площа майданчика, що забезпечує вільний доступ до будь-якого ігрового снаряду;
- наявність зручних поручнів для безпечного пересування;
- широкі пандуси для комфортного в'їзду і виїзду дитини на інвалідному візку;
- наявність спеціальних кріплень для фіксації коляски на гойдалках та каруселях;

- присутність ігрових елементів з великою кількістю дрібних деталей для розвитку тактильних навичок слабозорих дітей.

Інклюзивні майданчики є цілком зручними також і для розваг здорових малюків, що дозволяє дітям з різними потребами бавитись разом. Це є надзвичайно важливим для соціалізації особливих хлопчиків та дівчаток. У такому інклюзивному просторі діти з обмеженими фізичними можливостями не почуватимуться відокремленими від здорових малюків, легше зможуть знайти спільну мову з іншими та завести собі друзів. Спілкування з іншими, активний рух та ігри, хороший настрій та перебування на свіжому повітрі здатні суттєво зміцнити здоров'я та підвищити якість життя дитини з особливими потребами.

Застосування сучасних матеріалів і технологій виробництва дитячих майданчиків має велике значення для створення безпечних, довговічних і привабливих споруд, зокрема:

- композитні матеріали відрізняються високою міцністю, екологічністю та безпечністю;
- забезпечується захист від вологи та довговічність ігрових платформ під час експлуатації в умовах дощу та снігу.

Особливо важливо враховувати стійкість до погодних умов при виборі матеріалів для майданчиків, оскільки вони мають витримувати інтенсивне використання та мати стійкість до зносу.

1.3. Нормативні документи щодо оформлення дитячих ігрових прсторів

Дитячий ігровий або спортивний майданчик (далі – майданчик) – це територія, на якій розташовані елементи дитячого вуличного ігрового та спортивного обладнання з метою організації змістовного дозвілля, занять спортом різних вікових груп дітей.

Обладнання дитячого ігрового простору – це обладнання, з яким чи на якому діти можуть гратися індивідуально чи у групі на свій розсуд та за своїми правилами.

Згідно з ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій» дитячі ігрові простори організовують у вигляді окремих майданчиків для різних вікових груп або як комплексні майданчики із зонуванням за віковими інтересами та для дітей з обмеженими можливостями. Для підлітків організовують спортивно-ігрові комплекси. Майданчики повинні бути обладнані малими архітектурними формами для відпочинку, ігор та занять фізкультурою та спортом [6].

Територія встановленого обладнання на даних ігрових просторах має відповідати проєктній документації, яка погоджується у встановленому порядку, вимогам Правил будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки, інших нормативно-правових актів, стандартів, санітарних і будівельних норм.

Відповідно наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 №173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» дворові території мікрорайонів повинні бути озеленені відповідно до вимог державних стандартів, норм і правил, а також нормативно-правових актів у сфері містобудування, але не менше, ніж площа смуги зелених насаджень шириною 5 м по периметру житлового будинку або відповідної площі озеленення на вільній від забудови території подвір'я, та забезпечувати різні види відпочинку та занять усіх груп населення, у тому числі майданчики для [10]:

- ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку розміром не менше 0,7 кв. м/люд., які слід розміщувати на рівні землі території подвір'я на відстані не менше 12 м від вікон житлових і громадських будівель, внутрішньо кварталних проїздів та на відстані не менше 20 м від місць розміщення контейнерів для збирання твердих побутових відходів, короткочасних стоянок автотранспорту та відокремлювати по периметру смугою зелених насаджень шириною не менше 3 м;

- занять фізкультурою та спортом розміром не менше 0,2 кв. м/люд. на відстані від житла – 10-40 м.

Майданчики повинні бути ізольовані від об'єктів обслуговування, господарських дворів, магістральних вулиць смугою зелених насаджень шириною не менше 1,5 м і не повинні бути прохідними для пішоходів та транзитного руху транспорту [6].

Розміщення майданчиків на покрівлях напівпідземних і наземних споруд забороняється.

Вимоги безпеки до обладнання дитячих ігрових та спортивних майданчиків повинні відповідати пп. 5.14, 5.15 Правил будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 01.03.2006 № 110, а саме:

- обладнання та його складові частини повинні відповідати загальним вимогам безпеки і заходам захисту відповідно до встановлених вимог;
- відповідати віковій групі дітей;
- забезпечувати доступ дорослих для допомоги дітям усередині обладнання;
- не допускати скупчення води на поверхні та забезпечувати вільний стік і просихання;
- конструкція обладнання має забезпечувати міцність, стійкість, твердість і просторову незмінюваність;
- наявність виступаючих елементів обладнання з гострими кінцями або крайками, здатними нанести травму не допускається [5].

Елементи конструкцій, що перевіряються розрахунком або випробуванням, повинні витримувати найбільш несприятливе сполучення навантажень.

Для захисту дітей від падіння з обладнання його слід оснащувати поручнями та огороженням.

Обладнання має унеможливити затискання тіла, частин тіла, пальців, волосся, одягу дитини, гудзиків.

На сходах, які доступні дітям до трьох років – поручні обладнують, починаючи з першого сходу.

Поверхня майданчика має бути вільною від будь-яких гострих, заточених частин або виступів. Матеріали з незадовільними ударопоглинальними властивостями повинні бути тільки поза зоною приземлення.

Під усім обладнанням майданчика, на якому висота вільного падіння перевищує 600 мм має бути ударопоглинальне покриття на всій зоні приземлення. Обладнання майданчика повинно відповідати вимогам безпеки.

З метою перевірки стану обладнання балансоутримувач (власник, замовник, обслуговуюча організація, інше) проводить комісійне обстеження його елементів та складає і затверджує Акт огляду та перевірки обладнання дитячих ігрових та спортивних майданчиків (далі – Акт) (додаток 1 до Правил щодо безпечної експлуатації дитячих ігрових та спортивних майданчиків). У разі відсутності Паспорту майданчику, підприємство, яке надає послуги з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій або балансоутримувач (власник, замовник, обслуговуюча організація, інше) складає Паспорт за формою відповідно до додатку 2 до Правил щодо безпечної експлуатації дитячих ігрових та спортивних майданчиків [10].

До оформлення Акту та Паспорту, майданчик повинен бути закритий для використання.

Підприємствам, які надають послуги з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій та іншим балансоутримувачам (власникам, обслуговуючим організаціям інше) майданчиків, встановити періодичність огляду обладнання майданчиків:

- регулярний візуальний огляд один раз на тиждень;
- плановий огляд один раз на місяць з записом у «Журнал результатів контролю за технічним станом обладнання дитячих ігрових та спортивних майданчиків» (додаток 3 до Правил щодо безпечної експлуатації дитячих ігрових та спортивних майданчиків);
- позаплановий огляд у разі необхідності;
- щорічний основний огляд.

Регулярний візуальний огляд спрямований на виявлення небезпечних пошкоджень елементів конструкцій майданчика, спричинених вандалізмом, неправильною експлуатацією або природними умовами. Особливу увагу слід приділяти збереженню комплектності обладнання, його структурної цілісності, справності, стану рухомих частин, місць зварювання.

Планові огляди полягають в детальному огляді поверхонь майданчика, перевірки дії і надійності обладнання. Особлива увага має приділятися рухомих елементам з тертям. Також, під час огляду перевіряється комплектність, правильність та надійність монтажу ігрових елементів, надійність кріплення до фундаментів, безпечність покриття майданчика, наявність технічного Паспорту майданчика або Паспорту. При виявленні серйозних дефектів, які ставлять під загрозу безпеку, вони повинні бути негайно усунуті [5,6].

Позаплановий огляд проводиться після стихійного лиха або інших обставин, які можуть спричинити пошкодження елементів майданчика, для негайного їх відновлення.

Щорічний основний огляд проводиться не рідше одного разу на рік, з оформленням Акту, як правило, навесні, а для навчальних закладів – перед початком навчального року.

Обслуговування майданчиків включає в себе заходи по усуненню дефектів або відновленню необхідного рівня безпечності ігрового обладнання та поверхонь елементів майданчика, що включають:

- перевірку елементів кріплення та рухомих частин;
- змащування рухомих частин;
- відновлення ушкоджених елементів та деталей;
- видалення колючих і ріжучих предметів з території майданчика або забруднень, аварійних дерев тощо;
- відновлення встановленого рівня сипкого матеріалу у зонах приземлення;
- утримання огорожі в належному стані;
- заміна кріплення;
- фарбування поверхонь структурних елементів;

- зварювання металічних елементів;
- заміна зношених чи пошкоджених частин структурних елементів;
- заміна пошкоджених структурних елементів.

Виконання ремонту під час експлуатації обладнання не рекомендовано, так як можливе травмування обслуговуючого персоналу та присутніх. Зміна елементів або частин обладнання, які можуть призвести до небезпечної експлуатації обладнання, можуть бути виконані тільки після консультації з виробником. Якщо технічний стан обладнання небезпечний для використання, допуск відвідувачів повинен бути заборонений.

Для підвищення рівня безпечної експлуатації, на майданчиках балансоутримувачами (замовниками, власниками, обслуговуючими організаціями інше) встановлюються таблички про Правила експлуатації дитячих ігрових та спортивних майданчиків (додаток 4 до Правил щодо безпечної експлуатації дитячих ігрових та спортивних майданчиків).

Демонтаж обладнання майданчика або його елементів проводиться за рішенням комісії, утвореної наказом керівника балансоутримувача. До складу комісії входять:

- представники обслуговуючої організації;
- представники міської ради, інших організацій, підприємств, установ у разі необхідності та за їх згодою.

За результатами огляду комісія складає Акт, в якому зазначає необхідність демонтажу окремих елементів обладнання. Підприємство, яке надає послуги з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій, послуги з управління будинком, ОСББ або балансоутримувач (власник, замовник, обслуговуюча організація, інше) здійснює демонтаж обладнання майданчика відповідно до складеного Акту, що є невід'ємною частиною Паспорту, до якого вносяться відповідні зміни [9,10, 18, 24].

Висновки до першого розділу

У результаті проведеного аналізу розвитку формотворення дитячих ігрових просторів у складі громадських закладів у різних країнах можна визначити два види його організації, що відрізняються основною концепцією створення середовища розваг:

1. Організація екстеріоризованого середовища (VII ст. до н. е. – XVI ст.), що передбачає орієнтацію на зовнішнє міське середовище (відкрита торгова площа чи вулиця, забудована торгівельно - побутовими підприємствами, громадські парки та паркові зони) – Греція, Італія, Франція, Україна, росія;
 - 2) орієнтація (XVIII ст. – поч. XXI ст.), на внутрішнє середовище, що виконує роль самостійного елемента в структурі міста (громадські заклади) або всередині цілісної споруди (міні-маркети, супермаркети, гіпермаркети і торговельно-розважальні центри) – Японія, США, країни Європи.
2. У період розширення форм торгівлі почали використовуватись прототипи сучасних ігрових майданчиків, що складали органічну частину перших торгових ярмарків та були тимчасовими. Масова організація загальнодоступних простих спеціалізованих ігрових площ (поч. з 1880-х рр.), де діти могли гратись під наглядом дорослих, відбулась у США, а згодом і у Європі, росії та Австралії. Поява спеціалізованих дитячих просторів викликана спрямованістю від ігрового середовища, організованого дітьми до ігрового середовища, організованого дорослими для дітей. Проектування дитячих майданчиків тісно пов'язане із безпосереднім процесом гри. Саме ігрові потреби дітей впливають на моделювання ігрових ситуацій, що є визначальним для фізичного та інтелектуального розвитку дитини, обумовлено віковими особливостями дитячого сприйняття.

У планах щодо впровадження доступності та інклюзивності дитячих ігрових майданчиків окреслено важливість проектування й побудови дитячих

ігрових просторів, комфортних і зручних для кожного користувача. Адже визнаючи цінність і унікальність кожної людини, кожної дитини, ми сприятимемо формуванню суспільства рівних можливостей та поваги до всіх громадян. Дитячі майданчики відіграють важливу роль у суспільстві, забезпечуючи безпечне та стимулювальне середовище для фізичного та психологічного розвитку дітей. Вимоги до устаткування майданчиків включають безпеку, вікові особливості та різноманітність компонентів. При виборі устаткування варто звертати увагу на якість, витривалість та змістовність. Розумне планування та облаштування дитячих майданчиків допоможе створити сприятливе середовище для щасливого дитинства та здорового розвитку.

РОЗДІЛ 2 ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Аналіз існуючих ігрових просторів в межах м. Києва

В Україні ігри завжди були, з одного боку, засобом виховання, освіти та оздоровлення, з іншого – сакральним ритуальним дійством. Так, весну зустрічали гаївками чи веснянками, де пісні-заклички поєднувалися з танцями та іграми. На Івана Купала водили хороводи та стрибали через вогонь, прагнучи таким чином очиститися від усього лихого. Іграми прославляли матір-землю та інших богів, щоб задобрити їх та досягти гармонії з природою (додат. А рис.2.1).

З часом обрядові традиції втратили ритуальну складову та ігри лишилися. Під час народних гулянь, на різноманітних масових зібраннях, ярмарках влаштовувались перегони, кулачні бої, стрільбища з лука, метання списа, водили хороводи, встановлювали атракціони, робили масові театралізовані вистави по типу вертепів. Брала участь всі: і дорослі, і малі.

На жаль, за часів СРСР автентична українська культура знищувалася, а з нею йшли у минуле і традиції народних гулянь.

В усіх парках відпочинку та на прибудинкових територіях за наказом тодішньої влади почали встановлюватись гойдалки, сфери, ракети, містки, гірки, пісочниці, а також громіздкі скульптури персонажів з відомих казок. Плануванням дитячих майданчиків займалися ЖЕКи та будівельні компанії. Тому усі проєкти були стандартними (додат. А рис. 2.2).

На щастя, з кінця ХХ століття багато дитячих майданчиків оновили та замінили сучасними аналогами. Також на межі 2000-х в Україні почали обладнувати дитячі кімнати у різних громадських установах та окремі розважальні зони у торговельних комплексах. І все ж на даному етапі типові дитячі майданчики, які можна спостерігати мало не в кожному дворі, що є чимось середнім між радянськими варіантами та західними віяннями (додат. А рис.2.3, 2.4).

На мою думку, цим проектам не вистачає індивідуальності та власних напрацювань, не кажучи вже про поєднання з місцевою архітектурою, формування у дітей естетичного смаку та заохочення до вільної гри. Адже це і є основною метою створення дитячих майданчиків – виховання фізично та психічно здорових особистостей зі сформованою системою цінностей.

Дитячі майданчики – це перше місце, де дитина вчиться соціальної взаємодії з однолітками. Ї заодно розвиває словниковий запас, майстерність працювати у команді, вести переговори та досягати компромісів.

Школа освіти УМКС та центр розвитку сім'ї проаналізували, як ігри на свіжому повітрі впливають на мозок дітей. Виявилось, що «багато фундаментальних завдань, які діти повинні виконувати, такі як дослідження, прийняття ризику, розвиток дрібної і великої моторики та засвоєння величезної кількості базових знань, може бути найбільш ефективно засвоєно, граючись на свіжому повітрі» [11].

Сучасні дитячі майданчики в Україні створює компанія Hip Park. Архітектори, проєктувальники та художники компанії кажуть, що вони враховують тенденції здорового розвитку дитини та роблять так, щоб ігрові зони на вулиці були продовженням освітніх програм у приміщенні. Ї при цьому викликали у дітей азарт, пробуджували інтерес до пізнання себе та навколишнього світу. У проєктах обов'язково робляться зони для поодиноких та групових ігор, місця, де можна прокачати силу, витривалість та спритність, а також простір для розвитку уяви та кмітливості. Проєктувальники навіть враховують, щоб після гри у дитини з'являлося чітке відчуття виконаного обов'язку. Бо саме це зміцнює мотивацію кинути собі виклик наступного разу (додат. А рис. 2.5).

Щодо безпеки ігрові локації нового зразка істотно відрізняються від тих, що були за радянських часів. Тоді на гойдалках робили «сонечко», а злетіти з каруселі можна було вже на першому витку. Згідно з новими стандартами, на дитячих майданчиках такі екстремальні «розваги» просто неможливі. Більш того, на майданчиках для найменших дітлахів не дозволяється робити гострі кути

та краї, обов'язково потрібно продумати захист від падінь з висоти, всі поверхні робляться гладенькими та без прорізів, де, зокрема, може застрягти палець. Правила безпеки залежать від віку, але загалом вони достатньо суворі [18].

Також цікавий момент щодо естетики. Сучасні рішення спрямовані на розвиток у дітей почуття прекрасного. Дизайнери вписують майданчики у наявний архітектурний ансамбль та використовують екологічно чисті матеріали. Кожен проєкт природним чином доповнює місцевість, а деякі взагалі виглядають, наче функціональні арт-об'єкти (додат. А рис. 2.6).

Отже, в Україні є люди, здатні створити безпечне, цікаве та гармонійне середовище для всебічного розвитку дітей, яке в результаті вплине на формування здорового суспільства [28].

У Дарницькому районі столиці відкрився неформальний ігровий та освітній простір для дітей від 0 до 10 років «Play Hub in Ukraine». У ньому також надаватимуть соціальну підтримку сім'ям з дітьми. Відвідування центру безоплатне. Проєкт реалізують за підтримки міжнародних партнерів. Ігровий центр надає послуги: раннього розвитку дітей через неформальне навчання; психологічну допомогу; проводиться індивідуальна та групова робота з дітьми та батьками; соціокультурні родинні заходи; соціальна підтримка сімей з маленькими дітьми; є ігрова інтерактивна кімната. Над створенням центру працювали громадські та благодійні організації «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» (LHSI), «Porticus» (Португалія), International Child Development Initiatives (Нідерланди) у партнерстві з Київським міським центром сім'ї «Родинний дім».

У Києві на центральному залізничному вокзалі відкрили спеціальні ігрові кімнати Iron Land, де батьки, які чекають на потяги, можуть зайняти своїх дітей. Нова локація стала найбільшим дитячим простором «Спільно». Площа простору для ігор на столичному вокзалі становить 700 квадратних метрів. Його створили спільно ЮНІСЕФ та АТ «Укрзалізниця». На території дитячої зони доступні такі локації: спортивно-ігрова зона від JuniorS (баскетбол, настільний теніс, корнхол, велотренажери, бадмінтон); футбольний куточок від залізничного ФК

«Локомотив»; музей науки із залізничними експонатами від Малої Академії Наук; мінімодель потягу «Тарпан» із доступом до кабіни машиніста; велика зелена ігрова зона для дітей віком від 3 до 16 років; бібліотека та ігротека.

Партнери дитячої зони провели близько 30 майстер-класів та десятки тренінгів, ігор і наукових лекторіїв для дітей різного віку. Дитяча точка залюбки приймає не тільки пасажирів із дітьми, але й стала місцем зустрічі та відпочинку для шкільних груп і, що окремо важливо – для групи евакуйованих із Соледара дітей. Роботи з покращення цієї зони тривають. Зокрема реконструкція інклюзивних вбиралень для зручності абсолютно усіх пасажирів (додат. А рис. 2.7, 2.8).

Довідка. «Спільно» – це інноваційний та безпечний простір, де малеча може активно провести час, насолоджуючись дозвіллям під час повітряної тривоги. З дітьми працюють професійні педагоги, аніматори та психологи, які проводять творчі заняття та розвивальні ігри.

У столиці є новий ігровий простір та власний «Супер Куб», привезений із міста-резиденції Санта-Клауса. Його встановили на дитячому майданчику, побудованому за фінським проектом у межах ініціативи «Joy of Play». Іноземні благодійники з Фінляндії та Данії, чиїм коштом споруджено об'єкт, сподіваються, що майданчик подарує українським дітям багато моментів радості (додат. А рис. 2.9).

Новий дитячий майданчик розмістився на території одного з київських скверів на вулиці Вадима Гетьмана, 1. Великий ігровий простір розрахований на дітей різного віку. Та унікальним його робить конструкція «Супер Куб» – гігантська башта з двома величезними гірками та достатнім простором для майже півсотні дітей одночасно. «Супер Куб» є результатом багаторічної роботи дизайнерської студії фінського виробника «Lappset Group». Наразі це єдиний подібний ігровий простір в Україні, з ексклюзивним дизайном, виготовлений з натурального дерева. На майданчику розташовані ігрові зони для дітей різного віку з різноманітними гойдалками.

Проект «Joy of Play» започаткувала родина Хартвалл, яка зі своєю командою вже давно працює в Україні. Це вже другий дитячий майданчик, побудований в Україні у межах проекту. Перший був відкритий у Львові. Його збудували на внутрішньому подвір'ї однієї із львівських шкіл, що розташована в історичній будівлі. Завдяки проекту «Joy of Play» діти отримали безпечне місце для відпочинку та дозвілля на свіжому повітрі під час перерв і у вільний час (додат. А рис. 2.10, 2.11).

У Києві в ботанічному саду запрацював ігровий майданчик з гойдалками, пристосованими для дітей з особливими потребами. Вперше в житті на гойдалці можуть покататися дітки з особливо важкими діагнозами, прикуті до інвалідних візків. Усюди встановлені пандуси. Поряд на майданчику граються і здорові дітлахи. Такі майданчики допомагають терапії, не тільки руховій, а й психологічній та соціальній (додат. А рис. 2.12).

Ігровий майданчик на Пейзажній алеї (додат. А рис. 2.13).

Ініціатива з перетворення звичайних дитячих майданчиків на інклюзивні має чотири завдання:

1) Саме встановлення дитячої гральної інфраструктури для дітей з інвалідністю, якої практично немає в столиці.

2) Сприяти соціалізації дітей. Саме тому встановлюються спеціальні об'єкти на вже існуючих майданчиках Києва, а не створюються ізольовані локації.

3) Інформування жителів Києва про цю проблематику та сприяння більш толерантному ставленню до людей з інвалідністю як серед дітвори, так і їхніх батьків.

4) Заклик до киян бути активними та брати ініціативу щодо позитивних змін у рідному місті у власні руки.

Розважальний центр “ Блокбастер ” – Оболонь (додат. А рис. 2.14.) Розважальний центр пропонує розваги для дітей та дорослих: картинг, боулінг, ролердром, кінотеатр та кафе. Для дітей тут лише найкращий вибір серед

дозвілля: найрізноманітніші атракціони, дзеркальні лабіринти, ігри на приставці, парк професій та організацій.

Дитячий розважальний центр “Мадагаскар”. Пропонує відвідати батуту, автомати, ігрові будиночки, трирівневі лабіринти, покататись на машинках та самокатах. Розваги пропонуються дітям від 1 до 14 років. Працівники даного закладу пропонують організувати найкращий день народження: тематичні програми та квести з урахуванням побажань відвідувачів, працюють професійні аніматори, смачне дитяче меню, лазерні бої та дискотека.

2.2.Методи дослідження діючих дитячих ігрових просторів

Навколишнє середовище здійснює величезний вплив на якість життя кожної людини. Міста, вулиці, будівлі та міська інфраструктура з часом трансформуються та еволюціонують. Об’єкти, призначені для загального користування, мають бути доступними для кожного та не можуть виключати жодного мешканця.

Доступний дитячий майданчик – це ігровий простір, де створені комфортні розвивальні умови для дітей із різними здібностями й можливостями; це простір, де діти з інвалідністю й діти без інвалідності можуть гратися разом, пізнавати світ і знаходити друзів [8].

Доступний дитячий майданчик – це простір, у який кожен може потрапити; у призначених для ігор місцях можуть спілкуватися, взаємодіяти й розважатися всі, включно з батьками, бабусями, дідусями та членами громади. Щоб дитина росла у гармонії з собою, навколишнім світом, природою для її гармонійного фізичного, соціального та емоційного розвитку необхідні регулярні ігри та фізичні вправи. Парки та елементи обладнання дитячих ігрових просторів не можуть обмежувати чи відокремлювати дітей. У цих місцях діти повинні об’єднуватися і вчитися одне в одного. Спілкування у грі закладає підвалини взаєморозуміння, дружби та справжнього почуття згуртованості.

Створення доступних дитячих майданчиків приносить користь не лише дітям. Вони уможлиблюють участь в іграх батьків, родичів та вихователів, які також можуть мати інвалідність. Крім того, людям, у яких є тимчасові захворювання чи обмеження на кшталт переламів кісток, наслідків хірургічних операцій тощо, буде легше дістатися до доступного дитячого майданчика та проводити там час із дитиною. Літнім людям, які відчувають скутість і обмежені в рухах, також легше відпочивати з онуками. Виважено спроектована, доступна, міцна ігрова конструкція дасть батькам чи іншим дорослим з інвалідністю змогу отримати доступ до різних частин ігрової зони [16].

Тенденція створення багатофункціональних житлових комплексів в структурі українських міст на вільних або деградованих територіях, відновлення міських парків, садів та інших озелених відкритих громадських просторів виводить питання створення дитячих майданчиків, що відповідають сучасним викликам гармонійного розвитку дитина, на перший план. Створення та дизайн дитячих ігрових просторів передбачає використання різних методів, прийомів та правил їх організації. Досліджуючи методи організації, окрему увагу слід приділити методам проектування ігрового простору та його обладнання зокрема [13].

Серед актуальних методів проектування дитячого ігрового простору фахівцями виділяються наступні:

- метод формуючого експерименту, в ході якого в дизайні ігрового простору дитячих майданчиків можна реалізувати наступні завдання: - створення емоційно-сприятливого оточення для дітей, що спрямоване на виявлення творчих та креативних здібностей дитини, організацію ігрового середовища для збагачення і розвитку ігрових задумів;
- забезпечення правильної організації сюжетно-рольової гри для дітей відповідно до їх вікових особливостей.
- формування предметно-ігрового середовища, яке б спонукало дітей до гри, тобто: сюжетно-ігрової діяльності – створення ігрового обладнання, що

нагадує персонажів з улюблених казок, мультфільмів, а також звірів і птахів

- музичної діяльності – втілення в рішення дизайну майданчика різних музичних елементів спеціалізованого обладнання.

У рамках нашого дослідження має місце метод стилізації. Він полягає в тому, що його сутність зводиться до свідомої імітації художнього стилю, характерного для будь-якого автора, жанру, течії, етнокультурної традиції того чи іншого регіону. У зв'язку з глобалізацією та втратою національної самобутності, за допомогою цього методу можливе відтворення українських національних традицій.

Сьогодні у сфері проектування дитячих майданчиків можна виділити чотири напрями організації та інтеграції ігрового простору в міську забудову [30].

I-й напрямок – «місто в місті» організація ігрового простору в центрі кварталу чи житлового комплексу, або внутрішньорайонна організація. Дане планування створює безпеку та захист дітей від зовнішніх шкідливих впливів, як транспортний рух, транспортні шкідливі викиди, забруднення тощо.

II-й напрямок пов'язаний з проектуванням рекреаційного середовища, засобом створення (винесення) дитячих ігрових просторів на спеціальні території зелених зон. Його переважно використовують для проектування в парках, зелених зонах, скверах. Недоліком такого рішення є віддаленість вищезгаданих територій від міської забудови.

III-й напрямок – це організація дитячих ігрових майданчиків на територіях великих ділових та торговельних кварталів, торговельно-розважальних комплексів, або в інших громадських місцях, де ігрові зони для дітей стають необхідним елементом.

IV-й напрямок – це створення дитячих майданчиків в існуючій міській забудові засобом ситуативного перетворення існуючих міських просторів, або додаванням нових об'єктів, у вже існуючі та функціонуючі простори. Тобто, елементами втручання в міську забудову з надаванням нових функцій [22].

За результатами проведених досліджень, щодо проектування дитячих майданчиків в міській забудові, можна сформулювати принципи об'ємно-планувальної організації дитячого ігрового простору, це:

- функціональна універсальність ігрового середовища; його емоційний комфорт;
- розвивальне ігрове середовище;
- універсальність відповідно до різновікових взаємодій;
- вільний вибір ігрового сценарію;
- безпечне середовище.

Сьогодні спостерігаються дві основні тенденції, коли дитячій ігровий майданчик створюється у існуючому міському середовищі, або реалізується комплексний підхід шляхом поєднання дизайнерських, містобудівних, об'ємно-просторових рішень у єдиному відкритому просторі населеного пункту. При цьому на містобудівному рівні обирається місце для проектування у структурі населеного пункту, чим і закладаються об'ємно-просторові і дизайнерські рішення об'єкту, комплексу або функціональної території з огляду на оточуюче історичне середовище. У іншому випадку, частіше за все, створюється ексклюзивне дизайнерське обладнання, що відповідає загальному архітектурно-дизайнерському контексту [29].

Ідея формування дитячих ігрових майданчиків має відповідати віковим та фізичним особливостям дітей та передбачати, що елементи ігрового обладнання повинні бути функціональними, забезпечувати достатню рухову активність дитини у відповідності до її вікових потреб та особливостей, давати можливості для досліджень, експериментів і навчання в ігровій формі, розвивати креативне мислення та навички приймати рішення і оцінювати ситуації.

Підвищивши соціальне значення дитячих ігрових просторів в міській забудові, можна розширити їх функціональність, збільшити кількість відвідувачів, провести реконструкцію та переобладнання наявних об'єктів, а також створити повноцінне розвивальне середовище для сьогоdnішнього покоління дітей.

На мою думку, заслуговує на увагу метод сценарного моделювання: постановка та розігрування проблемних ситуацій чи рольові ігри. У такому випадку, на основі вже існуючих можливостей об'єкта, втілюються найцікавіші ігрові ситуації з використанням даних елементів. Наприклад, привабливість ігрового об'єкта залежить від урахування думок фахівців різного спрямування, як ландшафтних дизайнерів, технологів, педагогів, психологів, будівельників; у результаті їх спільної роботи може з'явитися більш захоплюючий, цікавий і змістовний ігровий простір.

За допомогою впровадження інтерактивних, сенсорних елементів можна підсилити ефект даного простору [3]. Діти можуть гратись самотійно або об'єднуючись у групи, обговорювати правила гри та проводити багато часу на свіжому повітрі. Крім того, вони можуть гратись і в темну пору доби, коли світлові вогні обладнання приваблюють дітей перебувати в ігровій зоні.

При плануванні зон ігрового простору дитячих майданчиків (виділення активної зони і зони відпочинку – «тихих куточків»), слід враховувати додавання колірних акцентів, а також використання засобів суперграфіки і різнофактурних матеріалів для розвитку їх тактильних відчуттів. Всі перераховані вище компоненти не є прикрасами, а являють собою прийоми і засоби по забезпеченню зміни ігрової діяльності дітей, а також зняття зорової, емоційної та фізичної втоми.

На всіх етапах процесу розробки дитячого ігрового майданчика необхідно враховувати чотири головні принципи [9, 17]:

- безпека;
- відповідність віку;
- утримання;
- доступність

Питання безпеки мають бути найвищим пріоритетом у процесі планування та створення дитячого ігрового середовища. Необхідно мінімізувати ризики травмування дітей чи дорослих. Елементи конструкцій слід спроектувати окремо задля уникнення «дрібного» травмування – подряпин, порізів та інших

неприємностей. Для цього на окремих етапах будівництва майданчика за його спорудженням має наглядати безпосередньо автор проєкту. Для зменшення кількості травм унаслідок падінь важливо встановлювати захисне покриття [9].

Відповідність віку. У процесі планування дитячих майданчиків важливо врахувати вік їх відвідувачів. Загальнодоступні ігрові зони, як правило, призначені для дітей віком від 2 до 12 років. Діти дошкільного віку (2–6 років) та шкільного віку (6–12 років) відрізняються не тільки за показниками фізичного розвитку та розвитком, але й за видами діяльності, гри та соціальними навичками. Дошкільнята не будуть у безпеці на майданчику, призначеному для дітей віком 6–12 років. У процесі проєктування ці небезпеки усуваються шляхом визначення обладнання, яке відповідає віку, антропометричним характеристикам користувачів, виділенням на площадці кількох зон і типів елементів.

Утримання в належному стані та постійне обслуговування необхідне впродовж всього часу експлуатації дитячих ігрових майданчиків. Має бути розроблена комплексна програма утримання дитячого майданчика. Як правило, все обладнання потребує регламентних робіт із перевірки міцності вузлів, наявності тріщин і недопущення втрати стійкості конструкцією в цілому, а також відстеження появи інших чинників, які можуть спричинити травми [9].

Відповідно до провідних міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актів, люди та діти з інвалідністю мають такі самі рівні права на дозвілля, як і люди без інвалідності. Доступний ігровий досвід забезпечує дитині різноманітність фізичного та соціального середовища, а також можливість робити вибір, приймати виклики, вчитися й отримувати задоволення.

У дитячому ігровому просторі можливе поєднання сюжетно-тематичного та декоративно-оздоблювального рішень формуючи цілісне ігрове середовище для дітей. Модною тенденцією проєктування даних просторів в Україні є використання образів, невластивих українським традиціям: пальми, африканські тварини, герої зарубіжних мультфільмів та ін. У такому середовищі розширюється сфера пізнавальних функцій простору, але порушується

взаємозв'язок із ментальністю, звичаями та традиціями, змінюється світогляд дітей. У проектуванні вітчизняних ігрових просторів спостерігається відсутність національних і регіональних традицій, що призводить до запозичення не лише образів, а й ігрового наповнення та обладнання. Лише в поодиноких зразках дитячого ігрового середовища помітні спроби вираження особливостей притаманних тому чи іншому регіону України [17].

Висновки до другого розділу

Досліджуючи та аналізуючи дитячі майданчики можна зробити висновок, що усі підприємства та організації, на території яких знаходяться дитячі майданчики, повинні регулярно обстежувати та оперативно усувати недоліки. Особливо ті, що можуть становити небезпеку для дітей. Це стосується житлових організацій як комунальної, так і приватної форми власності.

Зусиллями міських комунальних підприємств поступово здійснюється оновлення та заміна існуючих дитячих ігрових зон, (тих, які знаходяться у комунальній власності міста). Так, протягом останнього часу зусиллями працівників комунального об'єднання «Київзеленбуд» і комунального підприємства «Плесо» встановлено 18 сучасних дитячих площадок у зонах відпочинку.

Слід відмітити, що перед встановленням усі дитячі майданчики, закуплені за комунальні кошти, проходять обов'язкову сертифікацію кожного елемента на безпечність, а спеціалісти технічного нагляду слідкують за дотриманням їх правильного встановлення. Благоустроєм та контролем за справністю всіх елементів дитячих майданчиків займається їх балансоутримувач, тобто та юридична особа, на території якої знаходиться такий майданчик.

«У Києві обліковується майже 500 дитячих майданчиків, з яких 167 є на балансі КО «Київзеленбуд». Майданчики, балансоутримувачем яких є «Київзеленбуд», як правило, розташовані на зелених зонах, у парках і скверах.

Якщо майданчик на прибудинковій території, то за його стан відповідають або ОСББ, або районні керуючі компанії», – сказав директор Департаменту Андрій Фіщук [31].

У випадку виявлення несправності або пошкоджень елементів дитячих атракціонів батьки негайно інформують про це столичну владу, найдоступніший спосіб – гаряча лінія.

У більшості столичних ЖК підхід до дизайну та облаштування зон для дитячого дозвілля дуже простий – замість індивідуального проектування використовуються стандартні рішення, які не розраховані на дітей різного віку (частіше за все – лише для найменших) та з різними можливостями. Ці споруди зводяться не через турботу про дітей, а через необхідність мінімально задовольнити будівельні норми. Звичною картиною є розміщення майданчику за залишковим принципом, коли більшість споруд та комунікацій вже запроєктовано. Неправильна пріоритезація та тотальне бажання зекономити перетворюють дитячу зону на опцію, якою проєктувальники жертвують у разі конфлікту з іншими елементами подвір'я.

Більшість майданчиків – заводського виготовлення, тому вони одноманітні і практично нічим не відрізняються один від одного. Набір устаткування, що обмежується кількома гойдалками та, у кращому випадку, гіркою, – не розрахований на різні вікові категорії. Ще менше дитячі майданчики пристосовані для відпочинку батьків, що прийшли провести час із дитиною. Лавка без спинки – це все, на що можна сподіватися. Що ж стосується дітей з інвалідністю чи додатковими потребами, то для них дитячі площадки або не пристосовані взагалі, або недостатньо.

Сьогодні спостерігаються дві основні тенденції, коли дитячій ігровий майданчик створюється у існуючому міському середовищі, або реалізується комплексний підхід шляхом поєднання містобудівних, об'ємно-просторових і дизайнерських рішень у єдиному відкритому міському просторі. При цьому на містобудівному рівні обирається місце для проектування у міській структурі, чим і закладаються об'ємно-просторові і дизайнерські рішення об'єкту,

комплексу або функціональної території з огляду на оточуюче історичне середовище. У другому випадку, частіше за все, створюється ексклюзивне дизайнерське обладнання, що відповідає загальному архітектурно – дизайнерському контексту. Запропоновано ряд принципів – комплексності, ієрархічності, ексклюзивного дизайну, що спираються на такі ціннісні імперативи, як створення безпечного середовища для розвитку; спрямованість на максимальне розкриття потенціалу дитини в процесі гри; організація простору, що надихає на творчість та оточує художньо-функціональним комфортом. Можна констатувати, що можливості дитячих майданчиків як ігрових симуляторів повністю не розкриті.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ

3.1. Формування художньо – естетичного розвитку як частина створення ігрових просторів

Довкілля, в якому живе дитина, може бути монотонним, одноманітним, бідним стандартним, а може бути і іншим - насиченим, неординарним, різно змінним. Так, при створенні якісного розвивального предметно-ігрового середовища, необхідно враховувати той факт, що визначити для дитини його життєве середовище неможливо. Для того, щоб середовище все ж залишалось для дитини зручним, треба міняти його, створювати його відповідно до уподобань і дитина стане творцем свого світу [30].

Дитячі ігрові майданчики відіграють важливу роль у розвитку та соціалізації дітей. Це має бути безпечне, інклюзивне та захоплююче середовище, де діти різного віку можуть гратись, вчитися та взаємодіяти один з одним. Вони мають поєднувати у собі високу якість, безпечність і привабливий дизайн. Дизайн має вирішальне значення для привабливості та функціональності майданчика. Колірна гамма та тематичний підхід до виготовлення можуть значно поліпшити загальний вигляд і привернути увагу дітей. Естетика ігрового майданчика впливає на настрій дітей та їхнє бажання проводити на ньому час. Яскраві кольори, цікавий дизайн і тематичні елементи здатні створити атмосферу радості та бадьорості для активного відпочинку та ігор [21].

Різноманітність ігрового обладнання та ігрових елементів допомагає дітям розвиватися у всіх напрямках – фізично, соціально та когнітивно.

Застосування сучасних матеріалів і технологій виробництва дитячих майданчиків має велике значення для створення безпечних, довговічних і привабливих споруд (додат. А рис. 3.1) [50].

Ландшафтний дизайн – це цікавий напрямок, який об’єднує природу, естетику та функціональність. Варто враховувати такі аспекти:

- забезпечення плавних переходів між майданчиком та оточенням;
- створення тіньових зон для комфортної гри;
- використання природних матеріалів і кольорів;
- можливості для сезонних змін і спостереження за природою;
- стимулювання сенсорного розвитку через контакт з природними матеріалами;
- зниження рівня стресу та покращення емоційного стану дітей.

Сучасні тенденції світової соціалізації висувають нові вимоги до формування сприятливих умов для життєдіяльності всіх людей, що призводить до активізації їх громадської і трудової діяльності, підвищенню достатку і потреб у різного роду сервісному обслуговуванні [16].

Особливого значення набуває для розвитку соціальних інновацій у формуванні дизайну предметно-просторового середовища на основі інклюзивного дизайну, адже повинні враховуватись можливості усіх, без винятку, громадян [8].

Отже, інклюзивний (універсальний) дизайн – є стратегічною бізнес-метою, що може зіграти ключову роль в формуванні сучасного предметно-просторового середовища. Особливу роль відіграє колір як важливий естетичний фактор формування архітектурного світло-кольорового простору. Колір здатний збагатити простір відносно його інформаційності, як от тим, що людина із слабкими зоровими можливостями може рухатися в необхідному напрямку, сприймаючи контрастні різнокольорові плями та смуги на доріжках або на стінах, огорожі. Численні завдання, які вирішуються за допомогою кольору, повинні розглядатися дизайнерами комплексно, так як при формуванні світло-кольорового оточення враховують кольоровість і передачу кольору, випромінювання штучних джерел світла у денний та вечірній час [12].

В різні тимчасові проміжки в дизайні внутрішнього простору кольору відводилася певна роль: на впродовж досить тривалого часу розкривати

декоративні якості. Тоді колір сприймався як другорядний засіб рішення дизайну приміщень. В останні часи композиційне використання кольорів розкриває нову якість архітектурної форми, надаючи їй певний яскравий вигляд, впливаючи на інформаційне, психологічне, емоційне сприйняття людиною [32].

3.2. Система міських насаджень як частина дитячого ігрового простору

Роль зелених насаджень в житті людини, що значно посилюється в сучасному урбанізованому середовищі важко переоцінити. Очищення та іонізація повітря, фітонциди рослин, захист від шуму – перелік основних прикладних функцій зелених насаджень, що доповнюються їх рекреаційною та естетико-культурною роллю. При цьому, значення озеленення у вихованні підростаючого покоління, гарантуванні нормального фізичного та психічного розвитку дітей, важко переоцінити. Саме тому, благоустрій територій, де тривалий час перебуватимуть дітлахи, вимагає особливої уваги, підвищених вимог, та повинен турбувати свідомість не окремих людей чи колективів, а всього суспільства [19].

Аналіз публікацій щодо озеленення дитячих майданчиків, до речі, досить не чисельних, показав, що всі їх можна розділити на два напрямки: перший – це принципи проектування дитячих майданчиків, пошуки вдалих архітектурних рішень; другий – це створення комплексного проекту реконструкції елементів благоустрою та озеленення певного дитячого ігрового простору. Одиначно зустрічаються наукові роботи, що висвітлюють тільки проблеми озеленення дитячих майданчиків і підбору відповідного асортименту рослин [20]. Так, у роботі Сотника із співавторами наголошено, що дитячі дворові майданчики та рекреаційні території повинні стати не тільки просторовим середовищем для дитячого відпочинку та прогулянок, а місцем пізнання і навчання, місцем контактів з навколишнім природним середовищем [23].

Озеленення дитячих просторів і характер розміщення зелених насаджень повинні відповідати загальному планувальному рішенню двору або мікрорайону.

Бажано, щоб зелене оформлення дитячих майданчиків було барвистим і радісним з переважанням відкритих галявин. Діти повинні мати можливість вільно рухатись, бігати, гратись, мати доступ до рослин, вчитися спостерігати та самостійно доглядати за ними. Озеленення зон дитячого відпочинку тісно пов'язане з поліпшенням їх мікроклімату; наприклад, високі дерева, посаджені з боку пануючого вітру, є добрим вітрозахистом; дерева, розташовані з півдня і південного заходу, створюють необхідну тінь. Не рекомендується робити посадку високих дерев по всьому периметру, а тим більше по всій території дитячої площадки, бо це викличе зменшення інсоляції та провітрювання. Дерев і кущі розміщуються навколо майданчика так, щоб одна його частина була в тіні, а інша більшу частину дня освітлювалася сонцем [16].

Групи дерев і кущів, розташовані на даній території, служать для розчленування її на кілька автономних областей, які використовуються для різних за своїм характером ігор. За наявності на території дворів старих дерев доцільно вводити їх в композицію зелених насаджень дитячих майданчиків. Для нових посадок застосовують дерева, що дають легку прозору тінь: Клен звичайний (*Acer platanoides* L.), Береза (*Betula* L.), Горобина звичайна (*Sorbus aucuparia* L.), Ясен звичайний (*Fraxinus excelsior* L.); для затінення – дерева з щільною кроною: Клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), Липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.), Тополя берлінський (*Populus xberolinensis* K.), з кущів - Кизильник (*Cotoneaster* M.), Бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.), Спірея японська (*Spiraea japonica* L.). Однак посадка їх біля басейнів і пісочниць небажана, тому що падаюче листя засмічує воду і пісок [23].

Для озеленення дитячих майданчиків небажано застосування кущі з низьким розташуванням квіток – діти обривають їх, і в результаті рослини розвиваються повільніше. Більш придатними є кущі, у яких квітки розташовані високо і недоступно для дітей, наприклад бузок. З тих же самих причин дерева з

рясними плодами малопродатні для посадки на дитячих ігрових зонах. Діти починають лазити по деревах, обламувати гілки, передчасно рвати плоди. Для створення живоплоту, непроникного для дітей, можуть бути допущені чагарники з шипами: Троянди (*Rosa L.*), Глід (*Crataegus L.*), але за умови одночасної посадки з боку майданчика чагарників без шипів.

Квітково-декоративні рослини теж малопродатні для посадок на дитячих майданчиках; діти обривають їх – спокуса занадто велика. Але є й інша точка зору, яка розглядає квітково-декоративні рослини на майданчику як виховання у дітей з малого віку любові до різноманіття природи, дбайливого ставлення до рослин. Навколо ігрових майданчиків слід проводити посадку рослин, найбільш стійких до механічних пошкоджень. Щоб уникнути пошкоджень рослини, крім того, доцільно розміщувати їх на 25 - 50 см вище рівня площадки. Ще краще захистити їх по периметру стаціонарною лавою або невеликим плотом. Галявини на майданчиках повинні бути оточені групами дерев і чагарників, покриття має бути із стійких до витоптування видів трав [38].

Створення рекреаційних територій і дитячих дворових майданчиків з урахуванням не тільки підвищення їх комфортності, а й всебічного створення оздоровчих можливостей при озелененні дуже актуально останнім часом. Якщо раніше малося на увазі тільки створення умов для поліпшення екологічної ситуації то в даний час, в силу занедбаності ситуації і загального стану здоров'я дітей, вже необхідно створювати для них реабілітаційне середовище.

Озеленення на обмежених територіях (щільна забудова міст) вимагає спеціального підходу. Важливо при цьому, щоб були максимально ущільнені зелені насадження. Вся композиція повинна радувати мешканців цього мікрорайону. Цьому повинні сприяти і загальне планування, і створені композиції з дерев, чагарників і квітників, а також ефектні елементи благоустрою, малі архітектурні форми, їх колірна гамма. Проектні рішення озеленення повинні виходити з інтенсивного озеленення (створення великої зеленої маси на одиниці площі) [45].

Нестача площ для зелених насаджень на територіях забудови можна компенсувати при інтенсивному озелененні – рослинність може бути висаджена в кілька ярусів: високі дерева, низькі дерева, чагарники, ґрунтопокровні рослини, а також широко використовувати прийоми вертикального озеленення – виткі рослини, що обплітають глухі стіни та огорожі. Контейнери та вазони з рослинами дозволяють озеленювати парапети, підпірні стінки і малі майданчики., електроопори. При озелененні, що поставлене на науково-практичну основу, еколого-біологічні особливості рослин (з очищувальним та оздоровчим ефектом) більш важливі, ніж кількість посадок з непродуктивним, неефективним посадковим матеріалом [44].

Отже, рішення по озелененню конкретної території повинні прийматися не тільки і не стільки виходячи з потреб (задумів) дизайнерів-озеленювачів, що диктуються принципами архітектурно-художньої виразності та естетико-дизайнерських знахідок, а в більшій мірі з екологічного підходу реального стану повітряного середовища і мікроклімату території [23].

Так, німецькі дослідники Агне, Нагель і Ріхтер в своїй колективній праці, присвяченій проектуванню дитячих ігрових майданчиків, наголошують, що при озелененні майданчиків рекомендується використовувати рослини різних життєвих форм – дерева, чагарники та інші рослини. Вони слугують захистом від сонця, вітру, створюють близькість дітей до флори і фауни (птахи, квіти), що значно покращує функціональні якості майданчика.

Також автори підкреслюють, що «...при озелененні ігрових майданчиків не можна застосовувати отруйні рослини. Можна також встановити градацію відстаней від ігрових майданчиків до рослин, які можуть викликати отруєння. Так, німецькі дослідники наводять факти, відповідно до яких рекомендують садити рослини, які отруйні або несумісні, не ближче 5 м від огорожі ігрових майданчиків. Сильно отруйні і дуже сильно отруйні рослини не повинні перебувати на відстані ближче 30 м [42].

Є цілий ряд неотруйних рослин, які рекомендується садити на майданчиках і поблизу: Живолист (Дейція) (*Deutzia* T.); Клен японський (*Aser*

японікум Т.); Клен червоний (*Aser rumbrum* J.); Клен срібний (*Aser saccharinum* J.); Ірга канадська (*Amelanchier canadensis* L.); Перстач (*Potentilla* L.); Бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.); Жасмин (*Jasminum* L.); Айва японська (*Chaenomeles japonica* T.); Спірею (*Spiraea* L.); Тамарикс (*Tamarix* L.) [2].

Незалежно від елементів обладнання ігрові майданчики потребують різних елементів благоустрою – лавки, столи, урни для сміття, захисні перегородки, перголи в якості ізоляції і захисту від сонця. Оскільки діти під час гри швидко пересуваються, бігають, то елементи благоустрою не повинні мати гострих країв; неприпустимо, щоб болти, цвяхи перебували на поверхні [15].

Дослідники К.В. Глаголева і В.Г. Чернявський при створенні і озелененні дитячих ігрових зон особливу увагу звертають на те, що дитячий майданчик – це не тільки місце реалізації фізичних потреб дитини, це ще і місце духовного і інтелектуального контакту, де через ігри відбувається процес пізнання навколишнього світу. Тому на сьогоднішній день до дитячих ігрових просторів, крім вимог по забезпеченню безпеки і надійності, пред'являються вимоги до їх дизайну [8].

Озеленювальні роботи на ділянці, де має розміщуватись дитячий ігровий простір, повинні бути сплановані. Необхідно мати на увазі особливості ґрунтового покриття і врахувати біологічні особливості та зовнішній вигляд кожної рослини, що вводиться в озеленення. Важливо знати характер підземних і наземних комунікацій. Не можна планувати посадку дерев в місцях, де прокладені газопроводи системи та інші підземні споруди (з міркувань техніки безпеки). В цих місцях треба розміщувати газони, квітники, город. Не рекомендується планувати посадки високих дерев під повітряними трасами електричних, телефонних та інших мереж. Це може привести як до технічних аварій, так і загибелі верхівок дерев від їх дотику з проводами [24].

При плануванні ділянки необхідно прагнути до бережного ставлення та збереженню існуючих зелених насаджень, комбінуючи їх з новими посадками. В першу чергу треба звернути увагу на посадку дорослих і молодих чагарників і дерев. При озелененні ділянки не слід перевантажувати його посадками. Велика

щільність насаджень виключає можливість влаштування і зайва густина посадок призводить до великої витрати посадкового матеріалу і праці. Крім того, велика щільність насаджень виключає можливість влаштування відкритих газонів, квітників, майданчиків. Вирубка і викорчовування дерев і чагарників допускається в крайніх випадках, наприклад, якщо дерева і чагарники мають: отруйні плоди, колючки, шкідливі або небезпечні для дітей, якщо дерева хворі. При озелененні ділянки необхідно продумати підбір сортів рослин, видів дерев і чагарників [24].

Для озеленення варто уникати дерев і кущів з шкідливими отруйними плодами, з колючками, рослин, що при цвітінні територію саду приваблюють велику кількість комах (додат. А. рис. 3.2).

Крім захисної функції зелені насадження можуть слугувати декоративними елементами або нести навчальну функцію дослідження різних видів рослин, їхнього розвитку або вивчення окремих тварин, сформованих з кущів засобами топіарного мистецтва [22].

Під час формування системи озеленення необхідно, щоб розміщення її об'єктів було тісно пов'язане з планувальною структурою міста. В ідеально запланованому місті, система озеленення повинна органічно «вплітатися» у його структуру, а природний ландшафт – бути основою її планування. Всі озеленені території класифікують за територіальними ознаками і функціональним призначенням. Крім того, розподіл зелених зон для відпочинку здійснюється відповідно до потреб різних соціальних груп населення і передбачає створення об'єктів різного рівня доступності (додат. А рис. 3.3). Системи озеленення міст повинні бути динамічними і здатними адаптуватися до змін клімату, потреб населення та урбанізації (додат. А рис. 3.4).

За функціональним призначенням об'єкти озеленення розділяють на такі групи:

- загального користування;
- загальноміські та районні парки, спеціалізовані парки;
- міські сади і сади житлових районів;

- міжквартальні або при групі житлових будинків;
- сквери на площах, у відступах забудови;
- бульвари уздовж вулиць, пішохідних трас, на набережних;
- обмеженого користування
- на ділянках житлових будинків;
- дитячих установ, шкіл, ЗВО, коледжів;
- культурноосвітніх установ, спортивних споруд;
- установ охорони здоров'я і санаторіїв,
- промислових підприємств;
- складської зони;
- спеціального призначення – магістралі та вулиці;
- водозахисні, вітрозахисні, протиерозійні насадження;
- насадження кладовищ;
- розсадники, а також об'єкти, розміщені у приміській зоні, на ділянках санітарно-захисних зон навколо промислових підприємств [5].

Найбільшу площу в системі озеленення міста займають парки та сквери, доступні для всіх бажаючих, і створені для відпочинку та оздоровлення населення.

Під час формування озелених просторів у місті рекомендується збільшувати масиви насаджень, площа яких повинна складати від 10 % до 40 % всіх озелених територій. До об'єктів загального користування відносяться також заміські парки, лісопарки, лучні парки, гідропарки, пов'язані з рештою елементів системи озелених транспортних і пішохідних зв'язків. Кожен елемент системи повинен виконувати різні функції: рекреаційні, санітарно-гігієнічні, мікрокліматичні, естетичні, природоохоронні, містобудівні. Чим більше функцій він виконує, тим вище ефективність системи озеленення міста [26].

Вимоги до озеленення міст такі:

- рівномірність розміщення об'єктів озеленення загального користування на селітебних територіях, у суспільних центрах міста, на промислових і комунально-складських територіях, на магістралях і вулицях;
- об'єднання в єдину систему міських і заміських об'єктів мережею озеленених пішохідних набережних трас, бульварів;
- взаємозв'язок міського ландшафту з рельєфом навколишньої місцевості, водоймищами, забудовою, спорудами та устаткуванням благоустрою;
- включення системи озеленення у комплексі заходів щодо охорони природи, оздоровлення довкілля [2].

Рослинність міста перебуває в умовах забруднення і негативної дії несприятливих чинників середовища і без системи інтенсивного догляду не може існувати. Виходячи з рівня стійкості рослин до дії чинників середовища у різних ландшафтно-екологічних поясах, об'єкти озеленення того або іншого призначення вимагають спеціального підходу до їх проектування, будівництва та експлуатації [42].

3.3. Пропозиції щодо застосування новітніх психологічних прийомів. Матеріали та обладнання

Емоційне благополуччя є однією із базових якостей життя дитини будь-якого віку, важливою умовою збереження її фізичного та психічного здоров'я. Воно є базовим почуттям емоційного комфорту, що забезпечує довіру й активне ставлення дитини до світу та проявляється у переважному позитивному тлі настрою, у стилі переживання результатів дій, успіхів і невдач у розвитку пізнавальної мотивації, у ставленні до оцінки дорослого, у розвитку самоконтролю, переживанні сімейної ситуації. Емоційне благополуччя дитини виражається у таких рисах, як довіра до світу; здатність проявляти гуманні почуття; уміння співпереживати та відчувати стан іншої людини; наявність

позитивних емоцій і почуття гумору; здатність і потреба у тілесному контакті; почуття подиву; варіативність поведінки; здатність до позитивного підкріплення себе та власних дій; упевненість у собі; уміння знаходити спільну мову з іншими людьми. З'ясовано, що наповненість ігрового простору дитини українськими народними ремеслами сприяє гармонійному розвитку особистості та розкриттю її творчого потенціалу, створює реальні можливості для засвоєння знань, підвищує рівень самооцінки та формує нові соціальні компетенції, навчає поважати природу, надає можливості пізнати успіхи та невдачі, закріплює емоційний і моральний досвід. Включення дітей у різні види народних ремесел і художніх промислів збагачуватиме особистість позитивними емоціями, життєвим досвідом, сприятиме створенню умов для адаптації у соціальному середовищі й розкриттю духовного і творчого потенціалу дитини [33].

Отже, українські народні ремесла навчать дитину бачити світ у всій його повноті та красі, любити свій край і берегти рідну природу, адже традиційно народні майстри походили із селянського середовища і були тісно пов'язані із природою. Заняття народними промислами розвиватимуть у дітей спостережливість, образне та просторове мислення, сприятимуть розвитку естетичного сприйняття, формуватимуть навички малювання, ліплення, вирізання, плетіння. Оскільки більшість народних ремесел припускають кропітку працю, то включеність у неї дитини дошкільного віку сприятиме розвитку дрібної моторики, а отже, і когнітивних здібностей. Завдяки включеності у народне мистецтво у дітей поліпшуватиметься пам'ять і розумова діяльність, розвиватиметься посидючість, тренуватиметься увага.

Включення дітей у традиційні народні промисли сприятиме їхньому самовираженню. Діти отримають можливість вести діалог зі світом, розповідаючи у творчості про свої враження та переживання. Використання народних ремесел у розвитку особистості дитини відіграє величезну роль, навчаючи її правильному спілкуванню з навколишнім світом, направляючи її психічну енергію у творче русло. Крім психологічного аспекту, народні ремесла спроможні навчити дитину багатьом прикладним навичкам [42].

Створення еколого-розвивального ігрового простору для дітей шляхом використання українських народних ремесел має охоплювати три рівні. На першому рівні варто звернути увагу на побудову відносин у системі «дитина – виховна інституція», що сприятиме взаємозв'язку мотивації дитини до участі у соціальному житті та її самореалізації.

Другий рівень передбачає спрямування дитини на побудову взаємовідносин у системі: «соціальна діяльність і соціальний досвід взаємодії у конкретній групі дітей»; набуття соціального досвіду відповідно до способу взаємодії у групі дітей, реалізацію соціокультурної функції через відповідну соціальну діяльність; підтримку в подоланні певних труднощів у діяльності дитини [34].

Третій рівень скерований на орієнтацію дитини на загальні та диференційні соціокультурні цінності; самовизначення щодо виконання соціокультурної функції й інтеграції до соціокультурної спільноти; забезпечення конструювання варіанту власного життя, перспектив життєвого самовизначення. Заняття народними ремеслами сприятимуть не тільки включенню дитини в цілеспрямовану діяльність, що розвиває інтелект, дрібну моторику й естетичне сприйняття, але і допомагатимуть спілкуватися, брати участь у спільній справі, бути затребуваною, сприятимуть формуванню почуття власної гідності.

Важливим результатом створення еколого-розвивального ігрового простору з використанням природних матеріалів та українських народних ремесел є те, що такий підхід сприятиме розвитку патріотизму та національної приналежності. Безпосередня включеність українських народних ремесел в еколого-розвивальний ігровий простір дітей створить сприятливі умови для соціалізації та розвитку творчих здібностей [38].

Таким чином, використання українських народних ремесел забезпечить включення у соціальні системи, структури та соціальні зв'язки. Специфіка компонентної наповненості еколого-розвивального ігрового простору для дітей визначається ставленням дорослих до дітей як до рівноправних суб'єктів суспільної ланки, яка потребує адекватної підтримки. Якісно організований

ігровий простір дітей сприятиме оволодінню повною мірою соціальним досвідом відповідно до соціально-економічної структури, ідеології, культури й освіти [34, 35, 36].

Організація комфортного ігрового простору на території парків для дітей з обмеженими фізичними можливостями – одне з головних завдань дизайнера і архітектора на сучасному етапі розвитку дизайну. Якщо середовище налаштовано для дітей, різних за рівнем розвитку, віком, вимогами душевного комфорту, воно повинно бути різноманітним і мати якості, що відповідають потребам кожної дитини. Я вважаю, що на сьогоднішній день існує необхідність комплексного професійного підходу, який включає декілька основоположних аспектів:

- соціальні та емоційні завдання;
- сенсорну інтеграцію;
- облік всіх рівнів фізичних проблем;
- формування пізнавальної простоти для дітей різної вікової категорії та створення можливостей для їх досліджень [35].

Виходячи з вищесказаного, слід позначити основні сім принципів організації ігрового простору території парків для дітей з обмеженими фізичними можливостями:

- 1) комфортне використання ігрового простору та спеціалізованого обладнання всіма дітьми;
- 2) легке користування спеціалізованим обладнанням всіма дітьми;
- 3) простота і розуміння на інтуїтивному рівні специфіки ігрового обладнання;
- 4) наявність візуальної інформації в дизайні ігрового простору та спеціалізованому обладнанні - для досягнення дітьми ефекту незалежності;
- 5) терпимість до будь-якої помилки один – одного при використанні спеціалізованого ігрового обладнання;
- 6) низький коефіцієнт фізичних зусиль при використанні обладнання;

7) зручність використання ігрового обладнання, розробленого відповідно до нормативних ергономічних розмірів, з урахуванням особливостей здоров'я та вікової групи дітей.

Якісно організований ігровий простір дітей сприятиме оволодінню повною мірою соціальним досвідом відповідно до соціально-економічної структури, ідеології, культури й освіти [33].

Сучасні ігрові майданчики це невід'ємна частина для зростання психологічно здорового покоління. Провівши аналіз існуючих майданчиків маємо визнати, що місцями ця проблема стоїть досить гостро, а отже потребує нагального вирішення.

Для того аби почати змінювати наше середовище задля безпеки, естетичного задоволення, розвитку та загартовування дітей достатньо просто почати замінювати принаймні частину старих елементів, які мають абсолютно непридатну функціональність дійшовши до сьогодення [28].

У таблиці я наглядно продемонструю окремі елементи і порівняю їх, для кращого візуального розуміння ситуації та необхідності прийняття рішень щодо осучаснення дитячих ігрових просторів (додат. Б табл. 3.1).

Вважаю, що в даному мікрорайоні проблематика дитячих ігрових просторів є однаковою, саме тому для підтвердження або спростування цієї думки я провела аналіз десяти майданчиків.

Загальний аналіз ігрових дитячих просторів у даному мікрорайоні було зроблено за наступними характеристиками: функціональність, дизайн, матеріали, розташування та оточення, соціальний аспект.

Критерії оцінювання будуть представлені у загальній таблиці (табл.3.2.):

Таблиця 3.2.

Критерії оцінки ігрових просторів

Функціональність	<ul style="list-style-type: none"> • Різноманітність ігрового обладнання: наявність гойдалок, каруселей, лазанок, пісочниць, спортивних снарядів . • Вікова відповідність: відповідність обладнання особливостям дітей, що відвідують ігровий простір. • Безпека: наявність захисного покриття, відсутність гострих кутів, міцність конструкцій. • Доступність: можливість дітям з обмеженими можливостями користуватися майданчиком.
Дизайн	<ul style="list-style-type: none"> • Естетичний вигляд: гармонійне поєднання майданчика з навколишнім середовищем. • Оригінальність: відмінність дизайну від типових рішень. • Творчий потенціал: стимулювання дитячої уяви та креативності.
Матеріали	<ul style="list-style-type: none"> • Екологічність: присутність викорис-тання натуральних або перероблених матеріалів. • Довговічність: наявність стійких матеріалів до атмосферних впливів і механічних пошкоджень.

Продовж. табл. 3.2.

Розташування та оточення:	<ul style="list-style-type: none"> • Доступність: наявність зручного підходу до майданчика для дітей та батьків. • Затінення: наявність дерев на майдан-чику, що захищають від прямих сонячних променів. Або інші засоби для захисту. • Безпека: відсутність джерел підвищеної небезпеки (дороги, водойми).
Соціальний аспект	<p>Інклюзивність: сприяння майданчика взаємодії дітей з різними особливостями.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спілкування: наявність зони для спілкування дітей та їхніх батьків у вигляді лавок по периметру або точково. • Безпека: наявність достатнього кута огляду для дорослих за дітьми.

В якості дослідження було обрано прибудинкові території вул. Миропільська, вул. Анатолія Солов'яненка, вул. Юності, вул. Космічна Дніпровського району міста Київ.

Для проведення дослідження було обрано 10 ігрових майданчиків із обраного для дослідження мікрорайону.

Майданчик №1 є досить типовим для даної місцевості і не виражаються своєю оригінальністю. Із функціональних елементів присутня гойдалка та лазанка, а також лавка для відпочинку. Вікова відповідність обмежується лише однією категорією відвідувачів. І не стимулюють творчий потенціал дітей. Наявні елементи є безпечними і мають гарну конструкцію. Враховучи відкриту місцевість, ці елементи гармонійно поєднуються із навколишнім середовищем.

До майданчика зручний підхід із різних сторін, а його розміщення є безпечним. Озеленення по периметру не створює достатнього затінення самих елементів і зони гри. Інклюзивність майданчика повністю відсутня, як в плані елементів, так і в зручності підходу для дітей з інвалідністю або особливими потребами (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Майданчик № 1, вул. Миропільська. (фото автора)

Майданчик №2. Яскравий приклад майданчику, що потребує негайної заміни всіх елементів, стан елементів незадовільний, присутні пошкоджені частини конструкцій та їх покриття, відсутнє захисне покриття. Відсутні будь-які елементи, що відповідали би запиту вікової категорії. Даний ігровий простір – це джерело підвищеної небезпеки в разі його експлуатації (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Майданчик № 2, вул. Анатолія Солов'яненко (фото автора)

Майданчик № 3 має декілька сучасних елементів, таких як: ігровий будиночок із гіркою, пісочниця також присутня лавка, гойдалка- балансир, гойдалка звичайна. Однак, цей майданчик потребує захисного покриття, достатнього затінення, оригінального підходу для стимулювання дитячої уяви та креативності, а також обов'язково інклюзивне направлення (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Майданчик № 3 вул. Миропільська (фото автора)

Майданчик №4. Як і Майданчик №2 потребує негайних змін щодо свого функціоналу, всі елементи не можливо експлуатувати (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Майданчик № 4 вул. Анатолія Солов'яненко (фото автора)

Майданчик № 5 має сучасні елементи ігрового простору: гойдалку двох типів, пісочницю, гірку, лавку. Зручне та безпечне розташування. Однак слід доповнити майданчик захисним покриттям, інклюзивними елементами та зручнішим підходом для дітей з особливостями (рис.3.9).

Рис. 3.9. Майданчик № 5 Анатолія Солов'яненко (фото автора)

Майданчик № 6. Не дивлячись на велику кількість різних елементів на ігровому майданчику більшість із них потребують заміни за технічним станом. На даному ігровому просторі присутні і нові елементи, тому першо чергово варто звернути увагу на покриття та доступність для різних груп дітей (рис. 3.10).

Рис. 3.10. Майданчик № 6 вул. Юності (фото автора)

Майданчик № 7 має всі необхідні ігрові елементи, зручність підходу для батьків і дітей, достатнє затінення та мінімальний піщаний покрив. Із необхідного рекомендується додати інклюзивності простору (рис. 3.11).

Рис. 3.11. Майданчик № 7 вул. Юності (фото автора)

Майданчик № 8 також облаштований сучасними елементами. Має безпечне розташування, однак питання інклюзивності присутнє. Також слід зазначити, що свіжий спил дерев знизили рівень затіненості, хоча він залишається на достатньому рівні (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Майданчик № 8 вул. Космічна (фото автора)

Майданчик № 9 має новий якісний ігровий елемент із будиночками, гіркою та лазанкою, що є суттєвою перевагою попри присутність старих елементів. Піщане покриття має значний шар, що збільшує рівень безпечного перебування дітей на майданчику. Однак затіненість повністю відсутня, тому додаткові елементи або озеленення будуть доречними. Питання інклюзивності відкрите, як і у решти просторів (рис. 3.13).

Рис. 3.13. Майданчик № 9 вул. Космічна (фото автора)

Майданчик № 10 немає жодного сучасного і безпечного елемента дитячого ігрового простору. Тому його експлуатація є неможливою, адже несе пряму загрозу відвідувачам (рис. 3.14).

Рис. 3.14. Майданчик № 10 вул. Юності (фото автора)

Дослідивши обрані об'єкти загальні результати представлені в таблиці (таб. 3.3).

Таблиця 3.3.

Таблиця досліджень ігрових просторів

Назва об'єкту	Функціональність				Дизайн			Матеріали		Розташування			Соціальний аспект		
	Різноманітність	Вікова відповідність	Безпека	Доступність	Естетичність	Оригінальність	Творчий потенціал	Екологічність	Довговічність	Доступність	Затінення	Безпека	Інклюзивність	Спілкування	Безпека
Майданчик №1	-	+	-	-	+	-	-	+	+	+	-	+	-	+	+
Майданчик №2	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	+
Майданчик №3	+	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Майданчик №4	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	+	+
Майданчик №5	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Майданчик №6	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	+	-	-	+
Майданчик №7	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Майданчик №8	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Майданчик №9	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Майданчик №10	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	+
Всього	7	10	4	0	6	0	5	7	6	9	7	10	0	7	10

За результатами обстеження, можна констатувати наступне: різноманітність ігрового та спортивного обладнання присутнє частково в тому чи іншому еквіваленті. На 3 із 10 майданчиків обладнання непридатне до експлуатації та потребує негайного демонтажу або повної реставрації (див. рис. 3.6 - 3.14).

Ігрові зони створені таким чином, що можуть використовуватись виключно однією або двома віковими категоріями дітей (віком від 1 до 3 років та для дітей віком від 3 до 6-7 років).

Захисне покриття відсутнє на 6 із 10 майданчиках. Але і пісок, що слугує таким покриттям має незначний шар біля самих елементів або зовсім відсутній, що автоматично робить майданчики менш безпечними в процесі експлуатації.

Дизайн просторів обмежується лише одним-двома новими елементами, що були встановлені декілька років тому, проте загальна концепція оформлення, естетика, оригінальний підхід відсутні. Такі підходи унеможливають розвиток творчого потенціалу дитини, не стимулюють увагу, не сприяють естетичній насолоді.

Слід зазначити, що нові елементи, які були встановлені, виготовлені із використанням екологічних матеріалів, а також стійких до впливів зовнішнього середовища, що є значною перевагою.

Більшість основних елементів дитячих ігрових просторів розташовані на ділянках, що піддаються прямим сонячним променям, так на 3 із 10 майданчиків відсутнє будь-яке затінення. А у 2 із 10 – затінення створює Абрикоса (*Prunus armeniaca* L.). Плодові дерева небажані у застосуванні для озеленення дитячих ігрових просторів, так як падання плодів на ігрову частину можуть призвести до додаткового травматизму дітей під час активних ігор.

Інклюзивність відсутня на всіх майданчиках, що становить одну із головних проблем в сучасних умовах.

Позитивний момен у тому, що абсолютно всі майданчики розміщені в середніх дворах житлових забудов, що робить ці простори більш безпечними, а також розміщення дозволяє мати достатній огляд дорослими.

На жаль, майданчики, які ми отримали у спадок мають невідповідний стан або відносно оновлені, не дозволяють взаємодіяти на них дітям із різними особливостями, що створює в результаті ще більшу асоціальну позицію для дітей із особливими потребами.

Озеленення, що існує навколо ігрових зон, чітко прослідковується і на інших ділянках мікрорайону і не являє собою щось окреме від загальної системи насаджень. Загалом можна зробити висновок, що саме дитячі ігрові простори були вписані у вже існуючі системи озеленення і розміщувались виходячи саме

із залишкового принципу. Таким чином навколо майданчиків можна спостерігати Гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.), Абрикоса (*Prunus armeniaca* L.), Клен звичайний (*Acer platanoides* L.), Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), Тополя чорна (*Populus nigra* L.), Липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.). Загалом більшість із цих рослин можна вважати придатними або частково придатними до озеленення дитячих ігрових просторів, але слід зазначити, що залишається відкритим питання щодо кущової групи, яка повністю відсутня [24].

Висновки до третього розділу

В умовах швидкого зростання науково-технічного прогресу, коли збільшуються міста і зростає промислове виробництво, негативний вплив на стан довкілля стає все інтенсивнішим. Забруднення міст та інших населених пунктів у багатьох випадках перевищує можливості самоочищення природних екосистем. За таких умов зростає значення зелених насаджень, які запобігають шкідливим наслідкам забруднення або пом'якшують їх, а в окремих випадках і самі зазнають згубної дії таких забруднень і потребують захисту [37]. Озеленення великою мірою сприяє оптимізації урбанізованих територій. Зелені насадження виконують санітарно-гігієнічну, декоративно-формувальну, природоохоронну, естетичну, виховну та культурно-освітню роль. Вони є основним джерелом кисню, покращують стан навколишнього середовища шляхом акумуляції пилу і токсичних газів, збагачують атмосферу корисними для людини фітонцидами і легкими іонами, пом'якшують мікроклімат, гасять звукові та електромагнітні хвилі, зменшують радіоактивні забруднення.

Зелені насадження займають особливе місце в структурі сучасного міста. Особливе місце займає озеленення прибудинкових територій та дитячих ігрових просторів. З'ясування складу і характеру рослинності навколишньої місцевості в подальшому допоможе у виборі асортименту для проекту об'єкта і встановлення

єдності між насадженнями об'єкту і рослинністю навколишньої місцевості, а також врахування малих архітектурних форм та архітектури взагалі.

Питання фізичного та розумового виховання дітей зараз є надзвичайно актуальними та мають загальнодержавне значення. Аспекти соціалізації дитини у незнайомому середовищі, ґносеологічний компонент організації дитячих ігрових просторів, врахування вимог здорових дітей, потреб дітей з обмеженими фізичними можливостями, вадами психічного розвитку та їх сумісне перебування на дитячих майданчиках окреслюють актуальність проблеми проєктування цієї системи (дитячих ігрових просторів).

Проведені дослідження показують важливість і нагальність вирішення проблем із дитячими ігровими просторами в ораному для дослідження районі.

РОЗДІЛ 4

ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО РЕДИЗАЙНУ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО МАЙДАНЧИКУ

4.1 Загальна характеристика об'єкту дослідження

Для створення проектної пропозиції щодо редизайну дитячого простору було обрано 1 із 10 досліджених майданчика Дніпровського району міста Київ.

Дніпровський район міста Києва знаходиться в зоні помірно континентального клімату, який характеризується чітко вираженими сезонами та змінною кількістю опадів протягом року [27].

Даний район отримує помірну кількість опадів, яка розподіляється протягом року нерівномірно. Річна кількість опадів: близько 600–700 мм.

Середньорічна температура: близько +9°C. У зимовий період середні температури від -2°C до -6°C, можливі похолодання до -15°C і нижче. У літній сезон із середніми температурами +20°C–+25°C, у спекотні дні можливе підвищення до +30°C і більше.

В районі є великі зелені зони, такі як парк "Перемога" та озера на Русанівці й Воскресенці. Зелені насадження зменшують рівень запилення, знижують температуру влітку та створюють комфортні умови для мешканців.

Однак, незважаючи на наявність зелених зон, район зазнає значного впливу від автомобільного транспорту та промислових об'єктів, що впливає на якість повітря, особливо в осінньо-зимовий період.

Майданчик до якого пропонується редизайн розташований по вулиці Миропільська і знаходиться у внутрішньому дворі житлових будинків.

По периметру майданчика є насадження дерев, а саме: Гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.), Абрикоса (*Prunus armeniaca* L.), Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.) [42].

4.2. Проектні пропозиції щодо організації території дитячого майданчика

При обладнанні зони для дитячого відпочинку необхідно враховувати фактори, що впливають на безпеку під час активних ігор. Одним з найважливіших умов є оптимальне наземне покриття, яке буде перешкоджати травматизму. Асфальт і бетон слід відразу виключити, вони занадто тверді і холодні (а в спеку, навпаки, нагріваються). Запропоновано використати наступні матеріали створивши таким чином додаткове візуальне зонування простору [39]:

- газон;
- гумове покриття;
- пісок;
- кора;
- дерев'яне покриття.

Газон – це найбільш екологічний спосіб покриття. Пропонується використати його в зоні навколо майданчика. Засіяти газон можна спеціальною сумішшю, яку використовують для стадіонів, вона має підвищену стійкість до витоптування та густоту. По траві можна ходити босоніж, що дуже корисно для дитячого здоров'я. Але є і мінуси: газон вимагає постійного уважного догляду, чутливий до дії негативних природних факторів, його потрібно час від часу знову засівати в місцях з найбільшою прохідністю.

Гумове покриття для дитячих майданчиків, яке може бути у вигляді окремих плиток або цільного полотна. Його переваги - м'яке і приємне на дотик, не збирає пил, зручне для використання навіть в сиру погоду, його можна мити, в догляді воно невибагливе. Сучасні варіанти його дизайну різноманітні: від однотонних моделей до яскравих малюнків, але пропонується використати однотонну модель по всій площині зони активних ігор та розважальної;

Пісок краще використати виключно в зоні для розваг дітей дошкільного віку (пісочниця), адже у піску є недоліки: на відкритому майданчику при намоканні він буде втрачати свої властивості, згодом розподілятися по майданчику нерівномірно, його складно буде чистити або фільтрувати.

Кора - екологічний матеріал, який використовують на даний момент нечасто. Складність його експлуатації полягає в досить скрутному процесі чищення, до того ж, його термін служби всього до 3 років. Однак кора коштує недорого і має відмінні амортизаційні властивості, тому кору слід використати виключно в межах живоплоту у якості мульчування.

Дерев'яне покриття - варто використати в зоні інтерактивної взаємодії, такий матеріал є досить стійким до активної експлуатації, теплим на відміну від бетону, а також природнім, що додасть більшої гармонії і сучасності даній зоні [38].

Всі матеріали для конструкцій на майданчику мають бути без виключення екологічними. Наприклад, підйоми на гірку (сходишки) в ігровому комплексі повинні бути прогумовані або рифленими, що забезпечить не слизьку поверхню і додатково бути обладнаним перилами [43]. Гойдалки-балансири повинні мати якісну металеву базу, а дошка із сидінням мати відповідну товщину. Для виробництва ігрових елементів служить дерево, метал та пластик HPL. Всі деталі покриваються порошковою фарбою, що забезпечить стійкість до погодніх умов та довговічності [44].

У таблиці наведено перелік запроектованих конструктивних елементів дитячого ігрового простору (табл. 4.2).

Таблиця 4.2.

Дитячі ігрові елементи в зоні проєктування

№ п/п	Конструктивні елементи	Кількість, шт.
1	Гойдалка універсальна	3
2	Гойдалка - Балансири	2
3	Ігровий комплекс з гіркою	1
4	Пісочниця	2

*результати власного проєктування

Отже, оптимальний вигляд майданчика включатиме в себе пісочницю, гойдалки, будиночки з гірками та обов'язково із інклюзивним доступом.

4.3. Пропозиція щодо оновлення ігрових елементів майданчику

Дослідивши існуючі дитячі ігрові майданчики, було розроблено безпечний і цікавий простір для всіх дітей, незалежно від можливостей [48].

Було обрано майданчик по вул. Миропільській, який буде взято за основу для реорганізації (додат. А рис. 4.10). При проектуванні враховано змогу взаємодіяти із різними стимулюючими елементами, наявність різноманітних ігрових зон, доступність для дітей із різними потребами (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Розроблений план майданчика (розроблено автором)

У результаті розробленого проекту дитячий ігровий простір має такі зони:

- Зона інтерактивної взаємодії
- Зона активних ігор
- Розважальна зона
- Зона розваг для дітей дошкільного віку

Зона інтерактивної взаємодії (рис. 4.2). Вона розроблена першочергово для батьків або інших людей, які супроводжують дітей. Вона розташована так, що є можливість спостерігати за всім майданчиком із однієї точки, тримаючи в полі

зору дітей та зовнішні чинники. Лави створені таким чином, що додатково ми маємо поглиблений подіум для малюків, батьки можуть безпечно залишати дитину бавитись в одному огороженому місці, не хвилюючись про безпеку дитини, в разі потреби відлучитись до іншої ігрової зони. Вбачається можливість проводити час в цій зоні за рахунок залучення різновікових майстер-класів, адже вона облаштована таким чином, що для дітей є зручною завдяки розміщенню по периметру лавок, а в разі необхідності центральна частина легко облаштовується додатково столами [48].

Рис. 4.3. Зона інтерактивної взаємодії (розроблено автором)

Зона активних ігор (рис. 4.4). Ігровий будиночок – мрія кожного малюка. Для будь-якої дитини важливо мати своє персональне місце, яке буде осередком її ігор. Тут вона зможе робити наступні речі: приймати друзів; гратись в ігри; проводити час наодинці. Саме таким місцем і є ігровий будиночок. Він зможе виконувати усі необхідні функції і при цьому батьки зможуть бути впевнені у безпеці дитини. Перевагою є те, що такий простір може повністю контролюватись дорослими [45].

Ігровий комплекс із будиночком та гіркою є невід’ємною частиною сучасного дитячого ігрового простору, адже такий набір елементів є досить естетичним та багатofункціональним, дозволяє дітям тренувати фізичну

підготовку та витримку, долати перешкоди або ж проявляти фантазію та застосовувати підвісний будиночок для сюжетно-ігрової діяльності. Проте слід враховувати вікове призначення такого елемента і унеможливити потрапляння дітей невідповідного віку. Адже попри дотримання всіх правил створення дитячого ігрового простору відповідальність за відповідно вікове експортування лежить виключно на відвідувачах [15].

Рис. 4.4. Ігровий комплекс з будиночком та гіркою (розроблено автором)

Розважальна зона (рис. 4.5). Ця зона об'єднує в собі різноформатні гойдалки. Вони є незмінним атрибутом дитинства.. Без них неможливо собі уявити веселу літню прогулянку. При цьому вони мають попит не лише у теплу пору року, але й взимку чи восени, адже різноманітність наявних моделей вражає. Усі запропоновані гойдалки різного виду, модифікації, мають специфічні особливості. Вони розроблені таким чином, що стануть доступними для дітей різновікової категорії і є важливими задля органічної експлуатації елементів простору. А їх кількість дозволить розподілятися дітям на майданчику за різними вподобаннями чи настроєм. Вуличні гойдалки з гіркою, виготовлені з дерева чи пластику, дозволяють залучити одночасно групу дітей, що розвиває їхні соціальні навички та фізичну підготовку [47].

Рис. 4.5. Розважальна зона (розроблено автором)

Зона розваг для дітей дошкільного віку (рис. 4.6). Пісочниці – це один із найпопулярніших видів дитячих розваг. Дитячий майданчик у дворі чи дитячому садку цілком можна уявити собі без турніків або гойдалок, навіть без гірки, але аж ніяк не без пісочниці. Це абсолютно невід’ємний елемент майданчика для малюків і, треба визнати, найулюбленіший та найпопулярніший. Саме тому розроблений розмір пісочниці не є стандартним – збільшеним, задля можливості вільного доступу для великої кількості дітей. Окремо додана лавка для відпочинку чи урізноманітнення ігор із піском. Така додаткова зона ефективна і корисна для розвитку дрібної моторики, просторового, логічного і абстрактного мислення [45].

Рис. 4.6. Зона розваг для дітей дошкільного віку (розроблено автором)

Окремо хочу зазначити про інтеграцію до кожного із цих просторів елементів для дітей із особливими потребами та дітей з інвалідністю. Для них збільшена площа доріжок, наявні зручні заїзди і з'їзди до майданчика, що передбачає безпечність руху, розроблено гойдалку для дітей, які пересуваються на інвалідному візку та встановлено в осередок звичайних гойдалок, що дозволить дітям краще соціалізуватись, отримати дружню атмосферу та підтримку від інших дітей (рис. 4.7, 4.8).

Рис. 4.7. Загальний вигляд території (розроблено автором)

Рис. 4.8. Загальний вигляд території (розроблено автором)

Також створена пісочниця із підвищенням, що, у свою чергу, розміщується поруч із класичною (див. рис. 4.6). Вона є доступною для розваг здорових малюків, тому вважаю, що всі ці споруди є важливими аби діти почували себе комфортно та зростали в колективі, формуючи здорову психологічну прив'язку, розширювали коло спілкування, підвищували якість життя. На відміну від звичайних ігрових просторів, розроблений майданчик має підвищений рівень безпеки, що дає можливість для дітей з інвалідністю бути більш захищеними [46].

Даний простір розроблено на основі універсального дизайну, що дозволить набути досвіду взаємодії та підтримки дітей та батьків із інвалідністю. Кожен елемент майданчика несе в собі користь для дитячого розвитку, можливість розвивати як фізичні навички, так і інтелектуальні [47].

Для комфортного знаходження на майданчику запроєктовано стаціонарний і натяжний тенти над зоною для відпочинку чи очікування дорослих та для ігор в пісочниці. Такі тенти створюватимуть додатковий затінок для всіх відвідувачів, а також захищатимуть пісочницю від надмірного перегріву, захищаючи дітлахів від прямих сонячних променів під час прогулянки. Дані конструкції є мобільними і легкими, таким чином їх можна буде легко демонтувати і використовувати виключно за необхідністю (рис. 4.9).

Рис. 4.9. Вид збоку на стаціонарний і натяжний тент (розроблено автором)

Також майданчик передбачає освітлення ліхтарями по периметру. Гарно освітлений дитячий простір це запорука додаткової безпеки всіх відвідувачів. Адже світло дозволить уникнути перешкод у вигляді ігрових елементів чи лавочки і як результат це суттєво знижує можливість травмування у вечірню годину. Освітлений майданчик робить його доступним для родин, які мають змогу провести разом час лише у вечірню пору та побути більше часу на свіжому повітрі. Не слід забувати про можливий вандалізм, тому освітлені ігрові зони є менш привабливими для таких злодіянь (рис. 4.10).

Рис. 4.10. Загальний вигляд території із ліхтарями (розроблено автором)

Для розробленої території було розраховано оптимальну кількість малих архітектурних форм таких як: ліхтарі, лави, сміттєві баки. Всі ці елементи передбачені безпечністю, зручністю та екологічністю використання (таб. 4.3).

Таблиця 4.3

Малі архітектурні форми в зоні проектування

№ п/п	Елементи обладнання	Кількість, шт.
1	Ліхтар вуличний	6
2	Лави	5
3	Сміттєві баки	4

*результати власного проектування

За територію майданчика винесені сортувальні баки для сміття, вони розташовуються таким чином, щоб можливість забору сміття та його утилізація були зручними для всіх учасників процесу (рис. 4.11), а також унеможлилювали вдихати неприємні запахи при гнитті сміття у випадку невчаного вивезення.

Рис. 4.11. Розподільні баки (розроблено автором)

Розподільні баки - це сучасна тенденція, що розроблені для більш ефективного вирішення проблеми зі сміттям, а також це додаткове піклування про довкілля, адже такі процеси пришвидшують переробку і зменшують засміченість. Це є елементом виховання у підростаючого покоління екологічної культури, Така проста річ дозволить привити дітям правильні навички, виробити звичку щодо свідомого ставлення до навколишнього середовища та дозволить додати до гри ще один елемент навчання. В ідеальному варіанті кожен дитячий ігровий простір повинен мати поблизу вбиральню [49].

4.4. Композиція насаджень

Дитячий ігровий простір – це місце, де діти проводять великий проміжок часу, особливо за сприятливої погоди та температурного режиму. Гарно озеленена територія – це один з головних критеріїв у формуванні екологічного, естетичного та природного виховання дітей, що має освітньо-виховне та санітарно-гігієнічне значення. Зелені насадження забезпечують повітря киснем та поглинають значну частину шкідливих речовин. Озеленення дозволяє пом'якшувати температуру повітря, встановлювати помірну вологість, особливо в міських умовах, що створює більш комфортний мікроклімат. Рослини слугують як першочерговий засіб від сонячної радіації, є пило- та вітро-захисною системою [41].

Ігрові майданчики потребують такого захисту якнайбільше, адже дитячий організм є більш вразливим до зовнішніх чинників. Саме тому я пропоную використати двох- або трьохярусну посадку рослин біля таких просторів. Де буде використано дерева першої та другої величини, а також кущової групи. Така система озеленення дозволить найбільш оптимально захистити простір. Як альтернатива може бути застосований принцип дерева першої величини та кущі першої і другої величини [40].

При підборі рослин слід врахувати особливості місця їх розташування та доречний асортимент, який відповідає умовам озеленення дитячих майданчиків. Тому колючі, отруйні дерева, кущі і трав'янисті рослини є недопустимими при підборі асортименту. Також важливо пам'ятати, що система насаджень слугуватиме не тільки декоративно-оздоровчим фактором, а і навчально - пізнавальним [47].

На обраній ділянці вже присутні зелені насадження такі як: Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), Гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.), Тополя чорна (*Populus nigra* L.), Абрикоса (*Prunus armeniaca* L.), але ці дерева є поодинокими, не мають загального композиційного рішення, не створюють необхідну захисно-бар'єрну систему, яка є необхідною для дитячих ігрових

просторів. Саме тому я пропоную додати до існуючих насаджень рядові посадки дерев та кущів [42].

Для захисту ділянки від вітро-, пило-, шумоізоляції я обрала створити живопліт із рядової посадки кущів із Пухироплідник калинолистий (*Physocarpus opulifolius* L.). Ці кущі мають колір листя різного забарвлення, що дозволить зробити огорожу більш яскравою і візуально привабливою, весняне квітування дозволить розвивати естетичні почуття дітей та сприятиме гарному розвитку і знайомству із природою.

Для деревної групи я підбрала Клен звичайний або гостролистий, (*Acer platanoides* L.), Клен червоний (*Acer rubrum* L.). Ці дерева мають цікаву для дітей форму листя, а зміна забарвлення восени додаватиме додаткової привабливості осередку, зваблюючи око жовтими і червоними барвами. Також в групі посадки дерев буде доречним додати Дуб червоний (*Quercus rubra* L.) [49].

При вході на майданчик розміщені рослини в кашпо. В проєктній пропозиції я б хотіла бачити там саме вічнозелені рослини, за умови їх правильного, системного та регулярного догляду. Але в будь-якому випадку ми повинні зважати на реальні умови майбутнього догляду. Тому я пропоную до висадки в кашпо Кипарисовик Лавсона Колумнарис (*Chamaecyparis L. Columnaris*).

Слід визнати, що взимку ігрові простори майже не актуальні для дітей. Але, на мою думку, доречно розглянути дитячий майданчик з урахуванням трансформації для зимових розваг. Так, додавши до озеленення Ялину європейська (*Picea abies* L.) ми зможемо отримати можливість залучити дітей до прикрашання ялинки виробами, що виготовлені власноруч, прикрасивши гірляндою додамо святкової атмосфери. Такі прості заходи дозволять нам залучати дітей до традицій, збагачувати їх культурне життя (див. рис. 4.2).

При можливості розширення території озеленення в майбутньому з метою функціонального та естетичного озеленення дитячого майданчику, можна використовувати наступний асортимент деревно-кущових рослин: Самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.), Бузок звичайний (*Syringe vulgaris* L.), Бузок

звичайний Сенсація (*Syringe vulgaris Sensation L.*), Липа дрібнолиста (*Tilia cordata L.*), Бук європейський (*Fagus sylvatica L.*) [15].

Висновки до четвертого розділу.

Організація середовища для ігор здорових дітей та з обмеженими можливостями, залучення дітей різного віку в ігровий процес, спонукання дорослих гратись разом із дітьми сприяють «безбар'єрності» дитячих ігрових просторів, та визначають їх універсальність, що спрямована на переосмислення поведінки батьків під час ігор їх дітей – від переважно споглядальної (за грою дітей) до активної діяльності (включення у процес гри, психологічне розвантаження). Відбувається трансформація стереотипів у сприйнятті дитячих майданчиків. Формування середовища, що включає розваги, навчання, лікування під час гри створює можливість проектування середовищних ситуацій, у яких людина може бути найбільш вільна, психологічно розкута, без соціальних ролей, а також може проводити вільний час із дітьми. Синтез потреб дітей та їх батьків у спільному проведенні дозвілля, об'єднання концепцій проектування відпочинково-розважального, освітньо-виховного, діагностично-лікувального середовища та орієнтація на зарубіжний досвід проектування дозволяють говорити про універсальність дитячих ігрових просторів.

У результаті проведеного дослідження було розроблено структурно-логічну модель проектування дитячого ігрового майданчика. Враховано природно-кліматичний, соціально-економічний, локалізаційно-часовий та функціонально-типологічний фактори. У даному проєкті відображається врахування ігрових потреб дітей різного віку, фізичних можливостей здорових та дітей з особливими потребами, відображено змістову складову середовища, визначаючи естетичний аспект проектування. Ідея системної організації ігрової зони виражається через принципи ситуативності та концептуальності.

Створення «безбар'єрного» простору для дітей та дорослих, ускладнення внутрішньої структури дитячого майданчика під час моделювання ігрових ситуацій, втілення концепції середовища руху, середовища-відпочинку та середовища-пізнання окреслюють його універсальність.

Створення універсальних дитячих ігрових просторів виводить їх проєктування в Україні на новий рівень.

Для облаштування дитячого майданчику у проєкті запропоновано наступні конструктивні елементи ігрового обладнання: гойдалка, гойдалка-балансири, ігровий комплекс з гіркою і дитячим будиночком, пісочниці. Кількість елементів різноманітна та зорієнтована на різні вікові групи дітей.

На першому місці влаштування дитячого майданчику стоїть безпека дітей під час активного відпочинку. Саме тому рекомендовано міцний, надійний і багатофункціональний інвентар, який не боїться несприятливих погодніх умов, прямих сонячних променів. Із малих архітектурних форм використано лави, урни та вуличні світильники, що зроблять перебування дитини на майданчику безпечним і комфортним.

Покриття для дитячих майданчиків допоможе звести ризик травмування до мінімуму. Для проєкту використано найбезпечніший вид – гумове покриття.

Для озеленення дитячої ігрової зони пропоную використовувати Пухироплідник калинолистий (*Physocarpus opulifolius* L.), Клен звичайний або гостролистий, (*Acer platanoides* L.), Клен червоний (*Acer rubrum* L.), Дуб червоний (*Quercus rubra* L.).

ВИСНОВКИ

Сучасні діти майже весь свій вільний час проводять біля екранів телевізорів, комп'ютерів, гаджетів. Віртуальний світ приваблює їх більше, ніж прогулянки та ігри на свіжому повітрі. Для того, щоб наші діти були здоровими, нам необхідно зробити все, що залежить від нас. Саме тому доступний ігровий майданчик стане осередком фізичного розвитку дітей, мешканців мікрорайону. На ігровому майданчику буде організовано рухове дозвілля під час відпочинку.

На сьогоднішній день виникає гостра потреба у створенні умов для розвитку підростаючого покоління. Нереалізація данного проєкту призведе до того, що діти і надалі будуть гратися в недостатньо облаштованому подвір'ї на старих, небезпечних елементах дитячого майданчика. Реалізація данного проєкту дозволить уникнути травмованості дітей, сприятиме відпочинку дітей та дорослих, що їх супроводжують, на свіжому повітрі, підвищенню рівня їх фізичної та загальної культури, вмінню спілкуватися, емоційному та моральному задоволенню, вирішить проблему незайнятості дітей і підлітків у вільний час.

Проєкт покликаний створити простір, де б батьки могли проводити час зі своїми дітьми, гратися з ними в рухливі ігри на майданчику, де забезпечені умови для відпочинку та розвитку дітей шляхом облаштування сучасного ігрового обладнання. Тому для облаштування дитячої ігрової зони на вулиці Миропільська (м.Київ., Дніпровський район) у проєкті запропоновано наступні конструктивні елементи ігрового обладнання: гойдалка-балансири, ігровий комплекс гіркою, пісочниця та гойдалка універсальна. Кількість елементів різноманітна та зорієнтовано на різні вікові групи та на різні можливості дітей.

Інклюзивність майданчиків – це питання, яке щодня стає все більш актуальним в сучасних умовах. Облаштування доступних ігрових просторів - це необхідність для розвитку свідомого, толерантного та емпатичного суспільства. Тому при створенні нових просторів чи реконструкції старих потрібно враховувати всі ці аспекти, аби задовільнити потреби усіх верств суспільства.

На першому місці облаштування дитячого майданчику стоїть безпека дітей під час активної гри на свіжому повітрі. Саме тому рекомендовано міцний, надійний і багатофункціональний інвентар, який не боїться несприятливих погодних умов, прямих сонячних променів. Із малих архітектурних форм рекомендую використовувати лави, урни та вуличні світильники, що зроблять перебування дитини на майданчику безпечним і комфортним. Для проєкту використано найбезпечніший вид покриття – гумове.

Озеленення та включення просторів до існуючих систем є важливим аспектом, аби діти мали змогу рости, гратись і проводити свій час у місцях, які розвиватимуть, матимуть гарне екологічне середовище та спонукати до вивчення навколишнього світу. Система озеленення - це один із ключових факторів при створенні дитячих ігрових просторів, адже виконує одночасно безліч функцій, що позитивно впливають на всі аспекти життя. Тому запропонувала вищевказані зелені насадження.

Розроблений проєктт - це приклад вдалого поєднання всіх необхідних аспектів в розвитку дитини. Стимуляція уваги, фізичне навантаження, розвиток уяви і творчості, доступність для інклюзивної частини суспільства, розвантаження ігровою активністю, поєднання із навколишнім середовищем, все це вдало працюватиме на якісне зростання сучасних дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батура Т.О. Озеленення та благоустрій дитячих майданчиків житлового масиву Покровський в м. Дніпро: магістер. дипломна робота:201, Агрономія. Батура Тетяна Олексіївна; наук. керівник Мильнікова О.О.; Дніпровський держ. аграрно-економічний ун-т, Агрономічний ф-т, Каф.садово-паркового господарства. Дніпро, 2020. 75 с.
2. Болотов Г.І., Туривненко О.С. Місцерозташування дитячих майданчиків. К.:НАУ, 2006. 13 с.
3. Бондарчук Ю. С. Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення: автореферат дисертації ... кандидата мистецтвознавства за спеціальності 17.00.07 дизайн. Харків, 2016. 23 с.
4. Бондаренко Наталія Володимирівна. Ігровий простір дитини. Закони розвитку дитячої гри. *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library/igrovij-prostir-ditini-zakoni-rozvitku-ditacoj-gri-153384.htm> (дата звернення 30.09.2024)
5. Благоустрій територій. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій : Державні будівельні норми України від 01 верес. 2022 р. Зміна № 3. *Мінрегіон України*. 2022.
6. Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти : Державні будівельні норми України від 25 квіт. 2018 р. № 107
7. Ворона О. В., Шкуро В. П. Рекомендації щодо впровадження доступності та інклюзивності дитячих ігрових майданчиків: практ. посібник. Київ: СГОІК, 2021. 38 с.
8. Глаголева К. В. Особливості створення дитячих майданчиків в структурі сучасного міста. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Серія «Мистецтвознавство. Архітектура»*. 2010. № 1. С. 21-25 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2010_1_6 (дата звернення: 05.09.2024)
9. Планування і забудова територій: Державні будівельні норми України від 26 квіт. 2019 р. № 104
10. Благоустрій територій. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій : Державні будівельні норми України від 28 жовт. 2011 р. № 259. *Мінрегіонбуд України*. 2012.
11. Як дитячий майданчик впливає на те, яким буде суспільство через 20 років. *Interfax*. URL: <https://interfax.com.ua/news/press-release/748887.html> (дата звернення: 13.07.2024).
12. А. Карпець, О.О. Савченко. Особливості планувальної організації дитячих ігрових майданчиків, зокрема для дітей з інклюзивними потребами :

Тези 71-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 22 квітня – 17 травня 2019 р.). – Полтава: ПолтНТУ, 2019. Т. 1. С. 64–65.

13. І. В. Ладигіна, А. О. Руденко. Особливості дизайну дитячих ігрових майданчиків в структурі житлових комплексів. *Науковий вісник будівництва*. 2024. № 110. С. 10-16. DOI 10.33042/2311-7257.2024.110.1.2 (дата звернення: 7.07.2024)

14. Лазарев Е.Н. Дизайн машин. Ленинград: Машиностроение, 1988. 256 с.

15. Лисий Г.Г. Проектні пропозиції облаштування дитячого майданчика на території ботанічного саду «Поділля» : Вінниця : ВНАУ, 2021. С. 39-48.

16. Мошенська, О. С. Дослідження досвіду і засобів універсального дизайну у створенні дитячих майданчиків. Магістерська кваліфікаційна робота. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2020. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/1811> (дата звернення 23.08.2024)

17. В.М. Бабаєв та ін. Науковий вісник будівництва. Випуск № 110. 2021 ISSN: 2311-7257 С. 45–58.

18. Про затвердження Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій: Наказ Держ. ком. України з питань житлово-комун. госп-ва від 17.05.2005 № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05#Text> (дата звернення: 17.11.2024).

19. О.Г. Василевський, Ю.А. Єлісавенко. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з дисципліни «Озеленення населених місць». Вінниця: ВНАУ, 2014. 88 с.

20. Смолінська О.Е. Методичні вказівки до виконання курсового проекту «Дитячий ігровий майданчик» з дисципліни «Архітектурне проектування» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»: навч. видання. НУВГП. 2018. 29с.

21. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. Київ: Мілені, 2006. 344 с.

22. Сотник В.Г., Назарова Ю.Н., Полякова Ю.В. Особливості озеленення дитячих майданчиків. *Царскосільське читання*. 2013. Т. 3, № 17. С. 268 – 271.

23. Про затвердження Типових правил благоустрою території населеного пункту: Наказ М-ва регіон. розвитку, буд-ва та житлово-комун. госп-ва України від 27.11.2017 № 310. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1529-17#Text> (дата звернення: 17.11.2024).

24. В.П. Кучерявий. Ландшафтна архітектура: підручник. Львів: Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2024. – 521 с.

25. Цяо Шубей. Дизайн дитячих ігорних майданчиків в структурі мегаполісів КНР : дис. : 17.00.07. Харківській державній академії дизайну і мистецтв, Харків, 2019. 280 с.
26. Шевченко Л.С. Екологічні аспекти ландшафтного дизайну міського середовища. *Проблеми розвитку міського середовища*: наук.-техн. зб. Київ: НАУ, 2010. № 3. С. 190-196.
27. Учасники проектів Вікімедіа. Вікіпедія. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення: 06.11.2024).
28. Дитячі майданчики: якими вони мають бути. *Платформа розвитку міст*. URL: <http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/284> (дата звернення: 27.08.2024).
29. Як дитячий майданчик впливає на те, яким буде суспільство через 20 років. *Interfax*. URL: <https://interfax.com.ua/news/press-release/748887.html> (дата звернення: 12.09.2024).
30. Замелюк М.І. Ігровий простір дитини дошкільного віку: місце і роль дорослого. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2021. № 2. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.2.6>. (дата звернення: 11.10.2024).
31. Т. Ю. Круцевич. Теорія і методика фізичного виховання: у 2 т. Київ: Олімпійська література, 2003. Т. 2. 382 с.
32. Головна. *Київська міська рада*. URL: <https://kmr.gov.ua/>. (дата звернення: 27.10.2024).
33. Кривуц С.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості проєктування інклюзивного предметно-просторового середовища» для студентів 1 курсу другого рівня вищої освіти /магістр/ за напрямом підготовки 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища», Х.: ХДАДМ, 2022. 50 с.
34. Бондар О. та ін Серія психологічні науки. *Вісник Львівського університету*. 2021. №10 С. 12-17
35. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 128 с.
36. Батирєва І.М. Народні ремесла українців. *Автентична Україна*. URL: <https://authenticukraine.com.ua/traditions-crafts> (дата звернення: 15.08.2024).
37. Піроженко Т. О., Ладивір С. О., Вовчик-Блакитна О.О. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.
38. Савосько В.М. Зелене будівництво та озеленення пришкільної ділянки: метод. рекомендації до виконання практичних робіт. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 72 с.

39. Бельтціг Г. Дитячі ігрові майданчики. Перекл. з нім. В. П. Гриньова. К. : Будівельник, 1991. 210 с.
40. В. П. Кучерявий та ін. Дерева, чагарники, ліани в ландшафтній архітектурі. Львів : Кварт, 2004. 138 с.
41. Лаптев О.О. Інтродукція та акліматизація рослин з основами озеленення. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 127с.
42. Левон Ф.М. Створення зелених насаджень в умовах урбанізованого середовища: вимоги, лімітуючі чинники, шляхи оптимізації. *Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету*. 2003. № 13.5. С. 157-162.
43. Елементи дитячих майданчиків: якими бувають та які обрати? *Creative Play*. URL: <https://creativeplay.com.ua/blog/elementi-dityachih-majdanchikiv-yakimi-buvayut-ta-yaki-obrati> (дата звернення: 10.11.2024).
44. Грачова Л. М. Благоустрій вулиць : підруч. Київ : Будівельник, 1976. 55 с.
45. Жирнов А.Д, Пушкар В.В. Композиційні прийоми формування насаджень в ландшафтах міста: навч. посібник. Київ: ДАКККіМ, 2002. 60 с.
46. Атаманюк. Ю. А, Костюченко Л. Л. Озеленение санитарно-защитных зон. Київ: Будівельник, 1981. 63 с.
47. Інформаційно-аналітичний збірник Благоустрій міст і населених пунктів. К.: Державна академія житлово-комунального господарства Мінбуду України. - вип. №4. 2006.
48. Піхало О. В., Міндер В. В. Конспект лекцій із дисципліни «Комп'ютерні технології проектування садово-паркових об'єктів для студентів денної форми навчання ОС Магістр спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»: навч. видання. Київ: Наукова столиця, 2021. 96 с.
49. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: підруч. Львів: Світ, 2005. 456 с.
50. Сучасні дитячі ігрові майданчики для парку. Elitepark. URL: <https://elitepark.net/> (дата звернення 30.08.2024)

ДОДАТОК А

Рисунок 1.1. Мотузкова вежа Swarovski Kristallwelten

Рисунок 1.2. Місто розваг на воді.

Рисунок 1.3. Гіганти Нью-Йорка

Рисунок 1.4. Mirgor House – «будинок сміху» у Копенгагені

Рисунок 1.5. Парк машин з Перу

Рисунок 1.6. Жолуді Канберрі.

Рисунок 1.7. Музей літаків

Рисунок 1.8. Величезні сови зі Стокгольму

Рисунок 1.9. Іграшкові будиночки Копенгагена

Рисунок 1.10. Башти Копенгагена

Рисунок 1.11. Дитяча залізнична станція

Рисунок 1.12. Парк гойдалки

Рисунок 1.13. «Скульптурний ігровий майданчик» (Шульберг, Німеччина, дизайн компанії Annabau)

Рисунок 1.14. Дитячий ігровий простір «Уявлення»

Рисунок 1.15. Токійський парк шин.Kawasaki,

Рисунок 1.16. Майданчик «Annemarie van Splunter» для дітей-біженців в Таїланді

Рисунок 1.17. «Меморіальний дитячий майданчик принцеси Діани» (Великобританія, Лондон)

Рисунок 1.18. Ігровий простір Numen (Йокогама, Японія)

Рисунок 2.1. Українські народні ігри

Рисунок 2.2. Дитячий ігровий простір за часів СРСР

Рисунок 2.3. Фото: Катерина Френч, «Великий Київ»

Рисунок 2.4. Фото: Катерина Френч, «Великий Київ»

Рисунок 2.5. Дитячий майданчик біля Республіка Kids, м. Київ. Виробництво Нір Park.

Рисунок 2.6. Дитячий майданчик біля ЖК «Самрус», м. Київ. Виробництво Нір Park.

Рисунок 2.7 Спеціальні ігрові кімнати Iron Land

Рисунок 2.8. Спеціальні ігрові кімнати Iron Land

Рисунок 2.9. Ігровий простір та власний «Супер Куб»

Рисунок 2.10. Проект «Joy of Play»

Рисунок 2.11. Проект «Joy of Play»

Рисунок 2.12. Майданчик для дітей з обмеженими можливостями в Києві

Рисунок 2.13. Ігровий майданчик для дітей з обмеженими можливостями у Києві на Пейзажній алеї.

Рисунок 2.14. Дитячий розважальний центр «Мадагаскар»

Рисунок 3.1. Сучасний ігровий дитячий майданчик Eliterpark

Рисунок 3.2. Приклад озеленення

Рисунок 3.3. Розподіл за принципом доступності

Рисунок 3.4. Адаптивне озеленення

ДОДАТОК Б.Таблиці

Таблиця 3.1.

Порівняльна таблиця реновацій дитячих майданчиків

Старі зразки ігрових елементів	Сучасні зразки ігрових елементів
 <p>A photograph of an old, blue-painted metal playground structure. It consists of a rectangular frame with several large, empty circular rings attached to it, set on a grassy area.</p>	 <p>A photograph of a modern, colorful wooden climbing structure. It features a large circular opening, a slide, and is decorated with various colorful handholds and geometric shapes. The base is a wooden platform on a soft surface.</p>
 <p>A photograph of an old wooden climbing tower with a slide. The tower is made of dark wood and has a complex, multi-level structure with a slide extending from the top. It is situated on a sandy area.</p>	 <p>A photograph of a modern wooden climbing structure with a slide. The structure is made of light-colored wood and features colorful panels and a slide. It is set on a sandy surface.</p>
 <p>A photograph of an old wooden swing set. It has two swings with green seats and is supported by a simple wooden frame. The set is located on a grassy area.</p>	 <p>A photograph of a modern wooden swing set. It features two swings with wooden seats and is integrated with a playhouse structure made of vertical wooden slats. The set is on a grassy area.</p>

Продовження таблиці 3.1.

Продовження таблиці 3.1.

Продовження таблиці 3.1.

